

[Maisted]

Lad os se på rammerne under udvalgsarbejdet. Det er meget enkelt. Vi har jo fået hele remsen fra indenrigsministeriet om, hvad man vil gøre her i samfundet. Lad os lave nogle beregninger af, om der er midler bag ved det, indenrigsministeren har nævnt her til løsning af problemet med beskyttelsen af den danske befolkning, og lad os se, om regeringens tiltag til at beskæftige unge mennesker kan stå mål med de ideer, der ligger i dette forslag om at sætte unge mennesker i gang i det danske samfund.

Jeg ved godt, at et enkelt folketingsmedlem selvfølgelig ikke har muligheder eller magt til at få et folketingsflertal til at gennemføre et forslag, men det var mit håb, at det ville have sat noget i gang, og at man ville begynde at tænke lidt over tingene og afprøve, om dette var en mulig løsning af landets problemer.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Povl Brøndsted):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til kommunaludvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, bekræfter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

7) Første behandling af lovforslag nr. L 109:

Forslag til lov om ændring af lov om arbejdstilbud til ledige. (Uddannelsesydelse og iværksætterydelse til ledige over 25 år).

(Fremsat 13/12 84).

Sammen med denne sag foretoges den under punkt 8 på dagsordenen opførte sag, nemlig:

8) Første behandling af lovforslag nr. L 110:

Forslag til lov om ændring af lov om arbejdsformidling og arbejdsløshedsforsikring m.v. (Forlænget dagpengeret).

(Fremsat 13/12 84).

Lovforslagene sættes til forhandling.

Forhandling

Kaj Poulsen (S):

De to forslag, der her behandles, nemlig forslagene om ændring af lov om arbejdstilbud til ledige og lov om arbejdsformidling og arbejdsløshedsforsikring m.v., er det, regeringen forstår ved en finanspolitisk stramning for 1985. Denne finanspolitiske stramning er blevet udklædt, som om regeringen ønsker at lave aktiv arbejdsmarkedspolitik under overskrifterne »Uddannelsesydelse og iværksætterydelse til ledige over 25 år«, og »Forlænget dagpengeret«.

Men hvad er det, der gemmer sig bag overskrifterne? Ja, det er, hvad man kan betegne som en overordentlig ondskabsfuld, nederdrægtig og ussel lovgivning over for de svageste på det danske arbejdsmarked. Når jeg siger de svageste, så er det, fordi denne finanspolitiske stramning, når man ser generelt på det, ikke rammer de arbejdsløse. Den rammer heller ikke de langtidsledige. Den rammer de allerallersvageste grupper af de langtidsledige, herunder de svage grupper, som har stor arbejdsløshed, nemlig kvinderne. Nu skal de køres ud på et sidespor i det, regeringen vel fortsat vil kalde for arbejdsmarkedspolitik.

Hvis vi ser på hele regeringens argumentation for denne lovgivning både i den skriftlige fremsættelse og i den såkaldte hvidbog, som finansministeren har udgivet, så må vi konstatere, at regeringen har et overordentlig lemfældigt forhold til, hvad der er realiteterne og sandheden på arbejdsmarkedet.

Arbejdsministeren skriver i den skriftlige fremsættelse, at arbejdstilbudsordningen ikke har kunnet leve op til sine formål om at genoptræne og vedligeholde de lediges arbejdsevne og udvide den samlede beskæftigelse i samfundet. Hele argumentationen på dette område er urigtig. Arbejdstilbudsordningen har til fulde opfyldt de forventninger, man i folketinget kunne have til den, idet undersøgelser viser, at en tredjedel af dem, der har deltaget i arbejdstilbudsordningen, har fået

[Kaj Poulsen]

fast tilknytning til arbejdsmarkedet. En anden tredjedel har fået en løsere tilknytning til arbejdsmarkedet. Kun en tredjedel har måttet fortsætte ledigheden. Altså har ordningen hjulpet to tredjedele af de langtidsledige på det danske arbejdsmarked. Det slår man flot ud og siger, at det ikke har opfyldt forventningerne. Det er den sidste tredjedel, der nu skal have regeringens kærlighed at føle.

Jeg vil godt sige, at vi er ikke uenige med regeringen i, at det at give et uddannelsestilbud til de langtidsledige vil forbedre deres mulighed for at komme i arbejde, men det, dette forslag bygger på, er direkte fiktion i forhold til de muligheder, de ledige har for at sikre sig en uddannelse, men også for at skaffe sig arbejde efter en uddannelse, hvis det da overhovedet er muligt at få en uddannelse, for de sikres ikke en uddannelse.

Vi må i den forbindelse spørge regeringen: hvad er det for uddannelser, de ledige skal søge for at sikre sig arbejde bagefter? Hvor findes disse uddannelser? Hvad er det for nogle uddannelser, de ledige skal følge, og hvad er det for nogle uddannelser, regeringen tænker skal oprettes? Hvor skal uddannelserne iværksættes? Hvad er det for en lærerstab, regeringen regner med skal tage sig af disse uddannelser? Hvor mange lærere skal der ansættes? Hvor findes de institutioner, der kan løfte denne kæmpemæssige opgave? Ingen svar på nogen af disse væsentlige spørgsmål er der i lovforslag, hvidbog eller nogen som helst andre steder. Undervisningsministeren er kommet med et stykke papir, hvor vi kan konstatere, at det sorte er bogstaverne, andet ligger der ikke.

Sandheden er, at regeringen ikke har sat så meget som fem flade øre af til at fremskaffe disse uddannelsespladser til de langtidsledige. Tværtimod, på trods af det, ministeren siger i fremsættelsen om, at der er afsat 90 mill. kr. på finanslovforslaget for 1985. Sandheden er, at der netto er sparet på de uddannelser, vi her taler om, 120 mill. kr. Det er den konkrete sandhed.

Hvad siger regeringen så? Den siger bare flot: ja men hele uddannelsessystemet står jo til rådighed for de langtidsledige. På den baggrund vil vi godt have en opgørelse over de langtidslediges uddannelsesbaggrund og deres muligheder for at tage andre uddannelser, og om de andre uddannelser virkelig er frie og tilgængelige for de langtidsledige.

Ministeren skriver, at uddannelsestilbudene skal indrettes såvel efter de lediges behov for efter- og videreuddannelse som efter arbejdsmarkedets behov for arbejdskraft, og at alle disse ting skal tilpasses de geografiske forskelle. Betyder det, at ministeren mener, at hovedvægten af disse uddannelser skal placeres inden for kommunale grænser eller inden for amtsgrænser, alt efter hvor ledigheden nu mere eller mindre tilfældigt rammer hårdest?

Vi har jo netop i denne vinter oplevet en af regeringens mange rekorder, nemlig med hensyn til arbejdsløshed inden for det nordjyske amt. Der har vi rundet de 45.000 i forrige uge. Betyder det, der står i forslaget, nemlig at uddannelserne skal placeres geografisk, at de 15.000 mennesker, som siden 1. juli 1983 har forladt første arbejdstilbud, kan regne med at få et uddannelsestilbud inden for Nordjyllands amt? Eller er det meningen, at de langtidsledige ikke alene skal jages fra hus og hjem, men også fra deres familie for at opfylde de krav, regeringen her stiller med sine forslag?

Som det fremgår af ministerens fremsættelse, er det ikke hensigten, at regeringen ved lovens ikrafttræden vil sørge for, at de fornødne uddannelsespladser er til stede. Ministeren skriver nemlig, at regeringen nøje vil følge udviklingen i uddannelsesbehov og beskæftigelsesmuligheder og stille de fornødne midler til rådighed for en fortsat udbygning. Det er flotte udtalelser. Men må vi spørge: Hvor mange mennesker skal ud i håbløsheden, før regeringen mener, at der er grundlag for at stille flere midler til rådighed, for at oprette disse uddannelser eller arbejdspladser? Hvor lang tid skal der gå med planlægning af disse uddannelser, som ikke er der endnu? Kan vi få svar på disse spørgsmål, eller er ministerens tale kun en ordflohm?

Parallelt med uddannelsestilbuddet vil regeringen indføre en iværksættertydelse. Selvfølgelig, at lave en sådan iværksættertydelse, kan efter socialdemokratiets opfattelse være overordentlig positivt, men hvad har regeringen tænkt sig på dette område? Hvilke betingelser skal være opfyldt, for at man kan blive betragtet som iværksætter, og hvordan mener regeringen, at en sådan ordning vil kunne administreres i de tilfælde, hvor det drejer sig om enkeltmandsvirksomheder? Hvem skal administrere ordningen? Er det

[Kaj Poulsen]

sådan, at håndværkere, en maler f.eks., ved at købe sig en hvidtekost og en malerpensel kan nedsætte sig som malermester og derved gå ud og tage arbejde med 53.000 kr. i stats-tilskud? Regeringen har gjort meget ud af det konkurrenceforvridende i jobskabelsesordningen og har vel afskaffet den, men hvad med problemerne på dette område? Hvordan skal kontrollen være her?

Vi har en række spørgsmål til tankerne om denne iværksætterydelse. Det fremgår ingen steder, hvilke tanker regeringen har gjort sig på dette område, og om regeringen overhovedet har gjort sig nogen tanker. Det virker i hvert fald kolossalt hovedløst.

For at gøre det hele endnu mere forvirret, foreslår regeringen i forslaget om ændring af lov om arbejdsløshedsforsikring, at eventuelle iværksættere fortsat skal være medlem af en lønarbejder-A-kasse. Det vil sige, at regeringen slår hul på nogle principper i A-kasse-administrationen, således at det vil blive svært for A-kasserne at finde ud af, hvordan folk skal behandles i en eventuel ny arbejdsløshedssituation. Hovedløst, hovedløst!

Lad mig tage fat på et punkt mere, som regeringen foreslår i denne lovgivning. Man foreslår, at uddannelsesaktiviteten på op til to måneder i genoptræningsperioden skal udvides til tre måneder for at styrke denne uddannelsesmulighed. Ja men har arbejdsministeren da ikke slået op i mange af de fine rapporter og undersøgelser, hun har fået vedrørende denne ordning?

Problemet er ikke, at der kun er to måneders mulighed for uddannelse. Man styrker ikke denne ordning ved at udvide det til tre måneder. Problemet er, at der ikke er uddannelsesmuligheder nok. De ledige har måttet konstatere, at der er op til to års ventetid for at komme ind på de uddannelser, de kan tage på det område, og hvor regeringen nu siger, at der er tusindvis af mennesker, der skal stille sig op i køen. Hvis regeringen virkelig regner med, at uddannelseskapa-citeten udvides så voldsomt, som der er behov for, så vil vi kunne tilslutte os, at denne uddannelsesperiode udvides til tre måneder. Ellers må vi sige, at regeringen og det radikale venstre igen har sat en død sild i vandet.

Lovforslaget indeholder endvidere en væsentlig skærpelse af reglerne for langtidsledige, som med eller uden egen skyld efter lov om arbejdstilbud bliver ledige. Med de nu-

værende muligheder får dette medlem, hvis det bliver ledigt, en sanktion. Derefter går man ind på arbejdsmarkedet og får støtte efter de regler, som er gældende. Selv om man har haft 1.040 timer i et arbejdstilbud, så udelukkes man fra, efter de regler, der foreslås her, at få hjælp efter de lave satser, som regeringen foreslår. Det er en kolossal udvidelse af sanktionsmulighederne over for de langtidsledige.

Jeg skal afslutningsvis sige: som det fremgår af dette indlæg og af de indlæg, vi tidligere har haft i debatten om disse forslag, synes socialdemokratiet, at det er en ulyksalig ordning, og vi vil gøre, hvad vi kan, for at forslagene ikke bliver gennemført. Vi synes, at det, regeringen her kalder for aktiv arbejdsmarkedspolitik, er en negativ politik, som vil genindføre håbløsheden i det danske samfund. På trods af at regeringen så sent som den 13. december 1984 i Ministerrådet i EF har formuleret klare målsætninger for, hvorledes man skal klare langtidsledighedsproblemet, gør man her det stik modsatte.

Vi håber på, at vi ved disse forslags behandling i udvalget kan afdække denne hovedløshed, således at vi kan håbe, at det radikale venstre vil komme til fornuft, og at vi kan få stoppet disse forslag. Forslagene er primitive, de er reaktionære og de er udtryk for en kolossal asocial holdning.

Anden næstformand (Povl Brøndsted):

Jeg må bede medlemmerne respektere den røde lampe.

Bo Kristensen (KF):

Disse forslag vedrørende ændring af lov om arbejdstilbud til ledige, nr. L 109, og lovforslag nr. L 110 vedrørende arbejdsløshedsforsikring m.v., forlængelse af dagpengere-tten, kan det konservative folkeparti hilse velkommen. Det kan vi ud fra vore ønsker om den måde, hvorpå tingene skal fungere på arbejdsmarkedet.

Det er altafgørende for os at bringe de arbejdsløse i en bedre udgangsposition, når de skal søge job. Det gøres ikke ved at tage statistikkerne og konstatere, at vi har mange svage, og at vi har mange kvinder, som befinder sig i denne gruppe, og dermed punktum. Det er det, vi har oplevet fra socialdemokratiets side. Det er det, vi har oplevet fra

[Bo Kristensen]

SFs side. Så må det være nok, og så må vi betale dem. Vi mener, at det er uansvarlig politik. Der skal være et alternativ, således at disse mennesker bliver løftet op på et højere uddannelsesniveau, hvad enten det drejer sig om brancheområdet, eller det drejer sig om grunduddannelse. Der er kommet 20-22 pct. i arbejde efter 1. jobtilbud, og så er der en gruppe, man må forsøge at hjælpe med at komme over i en anden branche eller i hvert fald skaffe et bedre uddannelsesgrundlag. Det er det, vi har lagt vægt på, og derfor er vi særdeles tilfredse med, at regeringen er kommet med forslaget.

Jeg har bemærket, at arbejdsministeren i sin skriftlige fremsættelse siger, at arbejdstilbudsordningen ikke har fungeret særlig tilfredsstillende, idet det er for lav en procent, der kommer i arbejde efter arbejdstilbuddet. Det er det, der får os til at sige: ja men vi må gå nye veje, og vi må også sikre os, at disse mennesker kommer til at stå i en betydelig bedre udgangsposition.

Det er jo rigtigt, når hr. Kaj Poulsen siger, at det er gruppen af ikke-faglærte, der er størst. Det er også kvinder, der er langtidsledige. Det hjælper altså ikke bare at sige, at dem giver vi fortsat økonomisk støtte. Der skal noget andet til. Der skal en uddannelse til, som virkelig kan forbedre deres situation.

Og hvad er så det, vi gør? Ja, vi bygger på den lovgivning, der er i forvejen vedrørende arbejdsformidlingssystemet, som i mange andre sammenhænge har kunnet bidrage med et fornuftigt materiale, bl.a. vedrørende specialarbejderuddannelserne, få uddannelserne placeret de rette steder. Derfor finder vi fortsat, det er vigtigt, at arbejdsformidlingssystemet er udgangspunkt for vejledning af de langtidsledige om det rette uddannelses- og grunduddannelsesniveau.

Den undersøgelse, som er blevet lavet i Fyns amt af arbejdsmarkedsnævnet, går på en ganske udmærket måde decentralt til bunds i nogle sager, hvor vi kan konstatere, hvilke grupper der står over for at skulle have nogle uddannelsesmuligheder. Der er nævnt en lang række eksempler, og det er forstærket af Industrirådets stikprøveundersøgelse, hvor man kan se, at det drejer sig om grupper inden for træ- og møbelindustrien, tekstil- og beklædningsindustrien, jern- og metalområdet, specielt elektronikken, kemisk industri, også plastindustri, papir- og

grafikindustrien, som står over for en kraftig fremgang og dermed også en forøget beskæftigelse.

Der er altså en lang række brancher, der er parat til på grund af den vækst, vi står over for, at modtage nye medarbejdergrupper, hvis vi sørger for, at uddannelsesgrundlaget er i orden. Det er altså vores udgangspunkt.

Jeg ved ikke, om hr. Kaj Poulsen og måske også SFs ordfører senere vil give os svar på det spørgsmål, vi har stillet i debatten: ja men hvad er jeres alternativ? Hvad er det, I vil? Der har jo nogle gange lydt bemærkninger som: det, vi gerne vil, er at sende de ledige på uddannelse allerede ved første jobtilbud. Det er overbudspolitik, men det må vi leve med.

Det har undret mig meget, at landsarbejdsmarkedsnævnet leverer samme synspunkt, nemlig at man skal gå i gang ved første jobtilbud. Det kan godt undre os, for vi ved, at 20-25 pct. af dem, der har fået første jobtilbud, kommer i beskæftigelse og derfor ikke skal i gang med en længerevarende uddannelse som alternativ til jobtilbud 2.

Vi finder alt i alt, at disse lovforslag lægger op til nytænkning og lægger op til, at man på en helt anden måde får løst problemet med at få folk til at skifte branche, at give folk et trygt grundlag, når de kommer på arbejdsmarkedet igen, og ikke bare lader dem vente uden for døren og klare det ved et surrogat, ved økonomisk støtte, og så tro, at det er fremtiden. Vi må nu engang i den udvikling, samfundet står over for, sikre, at de, der er til rådighed, også har den bedst mulige uddannelse.

Det konservative folkeparti ser meget velvilligt på disse forslag og forventer et hurtigt arbejde i udvalget.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

Arbejdsløse skal have en bedre udgangsposition, sagde hr. Bo Kristensen, de skal have et højere uddannelsesniveau. Det er god nytænkning. Det giver VS ham 100 pct. ret i, men det er ikke god alternativ nytænkning, at endestationen er 55 pct. Det er det, vi er imod. Det er den asociale ende på det hele.

(Kort bemærkning).

Jytte Andersen (S):

Jeg forstod på hr. Bo Kristensen, at han viste kvindernes situation på arbejdsmarkedet en vis opmærksomhed, og jeg forstod også på ham, at også kvinderne skulle bringes i en bedre udgangsposition.

Så vil jeg godt spørge hr. Bo Kristensen: hvor i det 16 punkts program, undervisningsministeren har udsendt, kan kvinder få det tilbud, der bringer dem i en bedre udgangsposition? De tilbud, der er tale om, er nemlig for kvinder, der har en højere uddannelse. 75 pct. af de langtidsledige er kvinder. Hovedparten af dem har omkring 8 års skolegang, og så nytter det altså ikke noget at give dem et tilbud om, at de kan få et bifag. F.eks. kan en magister, der har et hovedfag, få et nyt bifag. Det nytter heller ikke noget at tilbyde en 45-årig ledig kvinde der er langtidsledig, at blive EFG-elev i Roskilde, hvor der tilfældigvis er en EFG-plads ledig under bygge og anlæg. Hvor er det tilbud i planen, der kan bringe kvinderne ind i en bedre udgangsposition? Hvor er det, der er givet tilsagn, der er givet løfter med realiteter i, til kvinderne, den er hårdest ramt?

Dette forslag er i direkte modstrid med alle de smukke ord, der blev udtalt ved forespørgslen om kvinder her i formiddags af de kvindelige borgerlige folketingsmedlemmer.

(Kort bemærkning).

Kaj Poulsen (S):

Jeg ved ikke, hvem der har vildledt hr. Bo Kristensen, når han taler om, at kun 25 pct. har fået tilknytning til arbejdsmarkedet, efter at de har fået et jobtilbud. Jeg vil anbefale hr. Bo Kristensen at læse denne hvidbog om ændringer af arbejdstilbudsordningen, som er udsendt som et politisk propagandanummer af finansministeriet. Heraf fremgår det, at en tredjedel ikke har fået tilknytning til arbejdsmarkedet. Hvad med resten, er det 25 pct.? Hr. Bo Kristensen skal i hvert fald have taget den lille grønthandlerekssamen, hvis han kan få de to tal til at passe sammen.

Derudover hører vi, at nu kommer alle de her uddannelser, det er det, der er lagt op til, for at folk skal få en bedre udgangsposition. Så synes jeg, man skal tage fremsættelsen. Af den fremgår det nemlig, hvor meget regeringen regner med at der er behov for. Regeringen siger, at omfanget af uddannelsessøgen-

de er behæftet med stor usikkerhed, men hvis f.eks. – her kommer regeringens eksempel – hver fjerde tidligere arbejdstilbudsperson søger uddannelse, svarer det til, at man skal have mellem 40.000 og 45.000 uddannelsespladser. Heraf fremgår det, at regeringen kun regner med, at en fjerdedel vil søge, og så skal man kun skaffe 40.000–45.000 uddannelsespladser.

Jeg synes ærlig talt, at hr. Bo Kristensen skulle se på, hvad vi har anvist som alternativ, og, ganske korrekt, hvad landsarbejdsnævnet har sagt – nu er vi dér igen. Landsarbejdsnævnet, hvor både arbejdsgiverne og lønmodtagerne sidder, har sagt, at denne ordning ikke duer. Vi skal have jobtilbud fremrykket i stedet for første arbejdstilbud, og lad os så se, hvor meget det hjælper. Dette er kun finanspolitikken, man vil stramme, og det går ud over de svageste, og det er derfor, vi er imod det.

(Kort bemærkning).

Lilli Gyldenkilde (SF):

Det, der bringer mig herop, er selvfølgelig, at hr. Bo Kristensen let og elegant, troede han, havde det, ligesom man har det inden for forsvaret, hvor man siger, at det bedste forsvar er et angreb. Men den går ikke, hr. Bo Kristensen!

Vi står her og behandler to forslag, og jeg bemærkede, at hr. Bo Kristensen ikke sagde et kvidder om det, der er det allervæsentligste, men gav sig til at angribe os andre for det, vi siger om uddannelsessiden.

Det, dette handler om, er, at vi gerne vil være med til at afsætte midler til, at de arbejdsløse kan blive uddannet bedst muligt; det går vi ind for alle sammen. Men når man sætter det op som noget strålende og noget stort, synes jeg, at det ærlig talt er en dårlig betaling, man giver bagefter; hvis de ikke får arbejde efter det uddannelsesstilbud, så sætter man understøttelsen ned.

Det er det, der er det væsentlige, og det går ikke at lade som om, det ikke er det, det handler om. Det skal hr. Bo Kristensen og andre ikke slippe for at få mere at vide om.

(Kort bemærkning).

Bo Kristensen (KF):

[Bo Kristensen]

Ja, nu fik jeg jo lidt af et svar af fru Lilli Gyldenkilde, som fortæller mig, at problemet er, at efter det femte år går man ned på en reduceret dagpengesats. Vi har endnu ikke fået at vide: hvad er alternativet? Er det således, at SF forestiller sig, at man kan være arbejdsløs til fuld betaling fra man er 20 til man er 60? Det vil jeg også spørge hr. Kaj Poulsen om, fordi han repræsenterer partiet, der havde en arbejdsminister, der i 1979 fra denne talerstol sagde, at man ikke varigt kan gå på en sats, der er 90 pct. af en arbejdsindkomst. Det problem er altså ikke løst, og vi får ikke alternativer, vi får kun overbudspolitikken på disse felter.

Vi hører, at de partier er meget interesserede i uddannelsestilbud. Vi hører ikke en eneste positiv bemærkning om, at dette initiativ er til at bygge på, men vi får at vide, at de midler, der er afsat, langtfra er tilstrækkelige. Skal vi nu ikke gå i gang, når der oven i købet fra regeringens side er lavet en aftale om, at hvis ikke de penge strækker til, så er vi klar til at komme med flere? Det er da den mest positive udgangsposition for hele uddannelsesområdet. Vi venter jo også på, at der decentralt bliver foretaget en vurdering af, hvad det er for nogle uddannelser, man geografisk har behov for, i samarbejde mellem de ledige og de institutioner, som skal stå for disse uddannelser. Det er da klart, at vi ikke centralt kan styre dette. Det må afhænge af hvert enkelt områdes behov.

Fru Jytte Andersen siger, at det er i modstrid med udtalelser i den tidligere debat, men jeg forstod på fru Jytte Andersen, at også hun er kritisk over for det uddannelsessystem, vi foreslår her. Det interesserer mig meget at høre: har vi ikke en forpligtelse til at snakke om andet end økonomi i disse sager? Der er kvinder, der er gået ud på arbejdsmarkedet som 16-17-årige efter 7.-8. klasse, og det er vores forpligtelse at løfte dem op. Det giver forslaget mulighed for. Det har intet med magisterordninger at gøre. Det er også dem med 9.-10. klasse, vi skal have løftet op, og vi skal have bragt det sammen med EFG-området i forhold til bl.a. de brancher, jeg nævnte, som ville stå over for ekspansion inden for den nærmeste tid.

(Kort bemærkning).

Lilli Gyldenkilde (SF):

Hr. Bo Kristensen ved udmærket, hvad det er, der skal til. Det går ikke med denne slags lappeløsninger. Det, vi skal, er at sige til hinanden: vi får ikke fuld beskæftigelse i overskuelig fremtid. Vi bliver nødt til at få arbejdstiden sat ned og fordelt arbejdet på en anden måde end hidtil.

De, der nu står og udtaler sig med store armbevægelser om, hvor strålende dette forslag er, er de samme, som i øjeblikket lægger gift for overenskomstforhandlingerne på arbejdsmarkedet ved at sige 2 pct. til støtte for Dansk Arbejdsgiverforening, sådan at man på forhånd ved, at det ikke bliver muligt at få en ordentlig arbejdstidsnedsættelse, som kunne hjælpe på denne situation, så vi fik nogle flere i arbejde og fik reduceret arbejdsløsheden. Det er det, der skal til. Det er det ene, jeg vil sige.

Det andet er, at selvfølgelig må vi betale en ordentlig arbejdsløshedsunderstøttelse. Hvis vi ikke er i stand til at medvirke til, at dette samfund kan beskæftige dette samfunds mennesker, som ønsker at arbejde, så må vi tage det på os som et kollektivt ansvar og give en rimelig understøttelse. Jeg gad nok vide, om de arbejdsløse virkelig kunne genkende indholdet af de bemærkninger, som hr. Bo Kristensen kom med om, at det var overbudspolitik, når man ville fastholde, at arbejdsløse – og især langtidsarbejdsløse – som har været udsat for nedskæringer i deres sociale liv på grund af dårlig økonomi, skulle have lov at bibeholde 90 pct. af tidligere indtjening. Jeg kan forsikre, at de arbejdsløse ikke føler det som overbud, at man vil fastholde, at de skal have en ordentlig understøttelse.

(Kort bemærkning).

Kaj Poulsen (S):

Hr. Bo Kristensen bliver ved med at fremture, selv om jeg har svaret indtil flere gange, både sidste gang og forrige gang, hvor jeg til sidst måtte konstatere, at det altså er beklageligt, at der er nogle mennesker her i huset, der kun vil bruge hovedet til at holde ørerne fra hinanden med. De vil ikke høre efter, hvad der siges at alternativet er. Så må vi jo bare beklage, at det forholder sig sådan.

Socialdemokratiet har sagt, at vi ikke mener, at mennesker på livstid skal gå på 90 pct.-satsen, på 90 pct. af den hidtidige løn,

[Kaj Poulsen]

sagde hr. Bo Kristensen. Det er lang tid siden, at det er overstået. Vi har sagt, at denne lovgivning om arbejdstilbud er gennemført som en kriselovgivning, og når krisen begynder at trappe af, skal vi også til at se på denne lovgivning.

Men hvad er det, vismændene fortæller os om beskæftigelsen frem til 1990? Er der en forbedring i beskæftigelsen? Er der færre arbejdsløse? Nej, der er 60.000 flere arbejdsløse fra nu af og til 1990. Hvor er de løsninger for de langtidsledige?

Når så hr. Bo Kristensen taler om de områder, hvor Industrirådet har fundet ud af, at der skulle mangle nogle mennesker, så lad os fortælle, hvad der står i hvidbogen. Der står, at Industrirådet i et rundspørge af maj 1984 har fundet, at virksomhederne mangler EDB-folk, næsten alle former for ingeniører, teknikere, mellemledere, eksportfolk, sælgere, faglærte inden for jern- og metalområdet og træ- og møbelområdet samt syersker og tekstilarbejdere. Hvor megen løsning er der for de mennesker, der går langtidsledige, i denne opremsning? Hvor mange kan nå at tage en af de uddannelser, der skal til for at opfylde de job? Ingen.

(Kort bemærkning).

Ole Vagn Christensen (S):

Så fik vi en klar begrundelse fra regeringsrepræsentanten for de 55 pct., nemlig at når ikke man kan bekæmpe arbejdsløsheden, så har man valgt at føre en helt stor gruppe ud i massegravproblematikken. Det er i hvert fald "klar tale", vi her hører, men hvordan ser det ud for så vidt angår det sociale?

Hr. Bo Kristensen lagde stor vægt på det uddannelsesmæssige, og så synes jeg, at det var mere fornuftigt, at vi fandt en løsning på disse problemer og så lod være med at føre samfundets svageste, de arbejdsløse, ud i en social massegrav, og at vi simpelt hen satte os ned og undersøgte, om der er realitetsmuligheder for, at det vil give flere beskæftigede, hvis vi giver dem et højere niveau.

(Kort bemærkning).

Jytte Andersen (S):

Jeg beklager at have udtrykt mig sådan, at hr. Bo Kristensen ikke helt forstod, hvad det var, jeg mente der var en manglende sam-

menhæng i. Det var, at i den forespørgselsdebat, vi havde i formiddags om, hvordan det stod til med ligestillingen i dette kvindetiår, faldt der nogle bemærkninger fra mine kære medsøstre – hvis man må sigé sådan – her fra talerstolen, og bl.a. sagde arbejdsministeren, at det er meget vigtigt, at vi gør noget for kvindernes ligestilling. Fru Eva Møller understregede kraftigt, at kvindernes uddannelse var en forudsætning for en reel ligestilling. Fru Hanne Severinsen sagde noget i samme retning; hun lagde i hvert fald vægt på, at det var vigtigt, at vi gjorde noget.

Det var den manglende sammenhæng, jeg følte med den debat, vi har nu, hvor man altså tager politisk stilling til, at vi væsentligt forringer en lang række kvinders vilkår på arbejdsmarkedet.

Jeg er enig i fru Eva Møllers betragtning i formiddags om, at uddannelse er et fantastisk vigtigt element for at bevare tilknytningen til arbejdsmarkedet og dermed få en reel ligestilling. Jeg er enig i, at vi skal fastholde denne forpligtelse, men det gør vi altså ikke på den måde, regeringen har lagt op til her, for det er tomme løfter. Der er ikke nogen realiteter i det favnende tilbud, man forsøger at stikke kvinderne i øjnene med det uddannelses tilbud, som undervisningsministeren har beskrevet i sin plan.

Jeg spurgte hr. Bo Kristensen: hvor i den plan af 14. november 1984 fra undervisningsministeren kan hr. Bo Kristensen se, at vi i væsentlig grad hæver kvindernes muligheder for at bevare deres tilknytning til arbejdsmarkedet, forbedre deres tilknytning til arbejdsmarkedet? Der er ét sted, og det var det, hr. Bo Kristensen nævnte. Det er 9.-10.-klasserne, det er de prøveforberedende enkeltfagskurser, det erkender jeg. Dem kan arbejdsløse kvinder – også mænd naturligvis – allerede i dag gøre brug af, og de gør det i stor udstrækning. For 32 pct.s vedkommende er det langtidsledige og ledige mænd og kvinder, der gør brug af enkeltfagskurserne. Derfor behøver vi ikke at lave en besparelseslovgivning og så sige, at det er for at bringe de ledige ind i et enkeltfagsforløb. Det er simpelt hen noget vrøvl.

Anden næstformand (Povl Brøndsted):

[Anden næstformand]

Hr. Bo Kristensen har ordet for en kort bemærkning, og så vender vi tilbage til talerækken.

(Kort bemærkning).

Bo Kristensen (KF):

Fru Lilli Gyldenkilde havde den opfattelse, at vi nu skulle til at lave overenskomstpolitik her i folketinget. Vi har den opfattelse, at overenskomstforhandlingerne er noget, som arbejdsmarkedets parter skal klare. Det er den linje, vi har lagt, og derfor har jeg ikke som arbejdsmarkedspolitisk ordfører på noget tidspunkt udtalt mig om, hvilken opfattelse jeg har af, hvad en overenskomst burde ende med. Det er vores opfattelse af den måde, overenskomstforhandlinger skal føres på.

Må jeg så henvende mig til hr. Kaj Poulsen, som så glimrende trak vismændene frem og truede med 60.000 arbejdsløse frem til 1990. Jeg vil bede hr. Kaj Poulsen om at huske den debat, vi havde i efteråret 1983, hvor hr. Kaj Poulsen her fra talerstolen fortalte, at vismændene spåede, at der ville blive 40.000 flere arbejdsløse i 1984. Det var dog et fejlskud på omkring 44.000, idet beskæftigelsen er forbedret med ca. 4.000 for indeværende år. Det vil altså sige, at det slag på tasken, vismændene gav for 1984, var helt hen i vejret, og det er jo dog ret tæt på. Så skal vi ikke holde os til de initiativer, som bevirker, at vi kommer ud af den enorme arbejdsløshedsforøgelse, der fandt sted i de sidste år, socialdemokratiet havde magten? Det er jo det, der har været vores udgangspunkt, og når hr. Ole Vagn Christensen fortæller, at vi intet gjorde for at forbedre beskæftigelsen, må vi dog sige, at den blev stoppet, og at vi er på vej frem til en bedre beskæftigelsessituation, og vi vil gerne gå meget videre.

Vi oplever jo gang på gang, at virksomhederne står med kranen klar, lige så snart frosten går af jorden. Byggeriet i erhvervsområder stiger, og vi ved, at erhvervsinvesteringerne er ganske betydeligt stigende. Derfor er det så vigtigt for os at få omskolet de folk, som er blevet fastlåst i en branche, således at de kan få skiftet rundt og komme over i en anden.

Derfor mener jeg også, at 9.-10. klasse med de 32 pct., som allerede nu går der, er noget, som de skal tilskyndes til at blive ved

med som enkeltfag allerede fra første arbejdsløshedsdag, således at de er klar med en 10. klasse-prøve den dag, de står med et uddannelses tilbud, for så er det EFG, der tæller. Så er det nemlig en basispraktisk uddannelse, således at man kan komme over i en faglig gruppe. Der skal endnu flere i gang med at tage enkeltfag allerede fra første dag, man er ledig, således at de lediges basisgrundlag er i orden med henblik på at komme i gang med et EFG-grundlag.

Hanne Severinsen (V):

Man kan roligt sige, at der er blevet taget forskud på debatten om disse to lovforslag både her i salen og i medierne. Det er tredje gang, vi diskuterer spørgsmålet.

Meget af det, der har været fremme, har været forkerte oplysninger, så en stor del af debatten er desværre også gået ud på at korrigerer fejlagtige oplysninger, og jeg synes også, at vi allerede har taget hul på den form for debat i dag.

Jeg var meget fristet til at gå herop med korte bemærkninger, da spørgsmålet om kvindernes muligheder var fremme. Jeg mener, det er fantastisk vigtigt, at vi netop satser på, at kvinderne ikke låses fast i deres forkerte uddannelsesvalg og deres forkerte jobvalg, men får en mulighed for at prøve en gang til.

Når der har været så megen debat, skyldes det jo nok, at disse forslag rammer ind i noget meget centralt på vores alt for stive arbejdsmarked. Forslagene rummer nemlig nogle perspektiver, som er uhyre vigtige for vores muligheder for at komme videre. Der er nok nogle, der tror, at vi lever i et statisk samfund, hvor det eneste nye, der sker, er, at der kommer maskiner og overtager en stigende arbejdsmængde, hvorved der bliver flere arbejdsløse. Hvis man tror på det, kan det nok synes rigtigt, at en stigende del låses fast i deres arbejdsløshedssituation på grund af den nuværende struktur, hvor man kan gå fra jobtilbud til langtidsledig og jobtilbud igen. Men heldigvis lever vi jo i et dynamisk samfund, et samfund under stadig forandring, og derfor bliver der også hele tiden nye jobmuligheder.

Det er en kendsgerning – og den bør slås fast, og den kan ikke slås fast for tit – at vi faktisk er i en situation, hvor vi aldrig nogen

[Hanne Severinsen]

sinde i Danmarkshistorien har haft så mange arbejdspladser, som vi har i dag. Det betyder ikke, at vi har fået has på den beklagelige arbejdsløshed, men det skyldes snarere, at vi de sidste 10 år har fået 320.000 nye på arbejdsmarkedet, og når man sammenholder dette med det arbejdsløshedstal, vi har i øjeblikket, ca. 258.000, kan man allerede af disse tal se, at der trods nye maskiner og ny teknologi er flere arbejdspladser i dag, end der var for 10 år siden; men det er nogle andre arbejdspladser, og sådan vil det blive ved med at være.

Vores problemer i disse år er, at nu, hvor der er ved at komme gang i beskæftigelsen i den private sektor, opstår der uvægerlig en lang række flaskehalse, hvor der bliver mangel på arbejdskraft, samtidig med at vi stadig har den store arbejdsløshed. Vi behøver altså nogle mekanismer, der i højere grad tilskynder til uddannelse, til omskoling, sådan at vi kan opfange det nye opsving og den nye optimisme i erhvervslivet.

Vi har i årevis talt om de mange døde dagpengemilliarder, der blot blev brugt til at tvinge folk i uvirksomhed, og der har været talt op ad stolper og ned ad vægge om, hvor vigtigt det var, at man prøvede at omskole dem, som havde svært ved at finde beskæftigelse. Men stadig er man stødt på den barriere, at de ledige skulle være til rådighed for arbejdsmarkedet og derfor ikke kunne gå i gang med en kompetencegivende uddannelse.

Med lovforslag nr. L 109 bliver der mulighed for, at man kan få en uddannelse, som kan kvalificere til et andet fag end det, man oprindeligt var blevet arbejdsløs i. Det betyder en klar forbedring af de langtidslediges muligheder for at opnå en varig tilknytning til arbejdsmarkedet. Det er uholdbart for den langtidsledige ustandselig at skulle bevæge sig imellem ledighed og jobtilbud, men det skyldes bl.a., at der beklageligvis er et stigende antal, som er kommet ind under ordningen, og derfor er det svært at finde nogle jobtilbud, som er relevante, og som fører til varig beskæftigelse, og vi ser jo, at det kommer til at gælde i stigende grad i disse år.

Lovforslaget indebærer, at hele uddannelsessystemet nu kommer til at stå til rådighed for den langtidsledige, og det betyder, at mange af de uddannelsespladser, der allerede er i dag, straks kan blive brugt til de lang-

tidsledige. Det vil selvfølgelig ikke være muligt konkret at opregne, hvilke uddannelses-tilbud der vil blive brugt for, og det er selvfølgelig det, oppositionen gerne vil have at vi skal. Så meget planlæggere kan vi ikke være, for vi kender ikke fremtidens behov, i hvert fald ikke ud i alle detaljer. Der vil blive brugt for en bred vifte af efteruddannelse og videreuddannelse, og jeg tror ikke, at der bliver tale om egentlig total omskoling. Vi ved, at der er en masse brancher, som mangler arbejdskraft og i hvert fald vil komme til at gøre det i fremtiden inden for træ, tekstil, beklædning, jern og metal samt den kemiske industri. Der er masser af stillinger, og der kommer flere, og det er vigtigt, at vi ikke går glip af de eksportmuligheder, der ligger her, blot fordi vi mangler kvalificerede til at tage de nye job.

Specielt er det vigtigt, at de unge kommer i gang og ikke indstiller sig på livslangt at skulle gå og vente på et job, som aldrig kommer. For de lidt ældre er det imidlertid også vigtigt, at de får mulighed for stadig væk at få jobtilbuddet, og det er selvfølgelig ikke nemt for 55-årige at skulle gå i gang med noget nyt, hvorfor man også har taget hensyn til dette i lovgivningen.

Samtidig er vi meget tilfredse med, at man også har tænkt på, at mange ledige måske kunne starte for sig selv og lave deres egen virksomhed, og derfor er vi glade for ideen om en iværksætterydelse, hvor man kan få halvdelen af den maksimale dagpengeydelse i en periode på op til 3½ år. Vi håber, at det vil sætte noget i gang, som ellers ikke kunne have været muligt.

Med lovforslag nr. L 110 bliver det også muligt at forlænge dagpengeretten for dem, som ikke har opnået beskæftigelse efter uddannelsesstilbuddet. Det er rigtigt, at det betyder en nedsat ydelse, 70 pct. det første år og derefter 55 pct., og det har der så været udgydt megen vrede over, også i dag. Men det nuværende dagpengesystem kan ikke fortsætte. Man bliver nødt til at tage stilling til, hvilke mål man ønsker dagpengesystemet skal opfylde. Det har aldrig været meningen med systemet, at man skulle opnå en dagpengegenerator, hvor de langtidsledige gik fra ledighed til jobtilbud i én uendelighed. Selv socialdemokratiet har jo, som det tidligere har været nævnt her i dag, været inde på tanker om, at der skulle være visse tids-

[Hanne Severinsen]

rammer, men man har bare klogeligt ladet være med at fortælle, hvordan de skulle være, og man har jo heller ikke ansvaret for, hvordan det fungerer i øjeblikket.

Det er vigtigt, at vi ikke gør faggrænserne mere snævre end nødvendigt, og derfor vil det nu også blive sådan, at når man har forlænget dagpengere, kan man ikke vægre sig ved at tage rimeligt anvist arbejde. Det betyder, at man også kan få job inden for områder, man kan bestride, selv om det nødvendigvis ikke er præcis det samme område, som man i sin tid opnåede dagpengere på.

Man kan selvfølgelig hævde, at der kunne ligge en vis sikkerhed for den enkelte i, at man år efter år skulle forblive arbejdsløs inden for et område, selv om der ingen beskæftigelse og ingen udsigt til beskæftigelse var. Men det er en falsk sikkerhed, en sikkerhed, der låser fast, og en sikkerhed, der skaber tabere. Vi har brug for incitamenter til at komme i gang med nye udfordringer. Vores samfund har brug for mange flere på arbejdsmarkedet, ikke nødvendigvis med de uddannelser, vi har i dag, men med fremtidens uddannelser.

Venstre kan med disse ord tilslutte sig de to lovforslag.

(Kort bemærkning).

Kaj Poulsen (S):

Hvis pæne udtalelser kunne gøre det, hvis det var fremtidens uddannelser, man tilbød de langtidsledige, hvis det var det, der var hensigten, var det jo en meget smuk tale, fru Hanne Severinsen holdt, og en meget realistisk tale. Men hvad var det, fru Hanne Severinsen sagde, da hun var igennem halvdel af sin tale? Hun sagde: vi ved ikke, hvad vi skal anbefale dem at uddanne sig til. Det betyder, at vi bare siger til de langtidsledige: nu kan I gå ind og tage en uddannelse, og så kan I komme ned i hyre, så kan I gå på sulteløn. Hermed har man fået en besparelse på 1-2 mia kr. i regeringens finanspolitik.

Hvad er det, kvinderne skal have en chance til? Man refererer igen til Industrirådets opgørelse, men hvor er det i Industrirådets opgørelse, at de langtidsledige kvinder kan komme ind? Fortæl os det. Vi vil meget gerne have det at vide. Pæne talemåder gør det altså ikke, og pæne ord om, hvordan fremti-

den vil forme sig, gør det ikke, når man ikke engang kan fortælle de langtidsledige, hvordan de skal klare den situation, som regeringen nu stiller dem i.

Regeringen har ikke engang mod til at sætte penge af til, at arbejdsformidlingen kan vejlede de langtidsledige. Nej, det bliver de langtidslediges egen sag, om de kan skaffe sig en uddannelse. Der skal ikke for meget vejledning til, og vi skal ikke fortælle for meget om, hvad det er, fremtidens samfund byder på af arbejdspladser. Vi skal bare lave en lovgivning, der giver lidt besparelser, det er det, det drejer sig om og ikke andet. Men pæne udtalelser gør det ikke, selv om jeg indrømmer, at de var meget smukke, men uden ret megen realitet.

(Kort bemærkning).

Hanne Severinsen (V):

Det, jeg sagde, var ikke, at man ikke vidste, hvad man skulle uddanne dem til. Jeg sagde, at man ikke kan forudse hvert enkelt forløb. Hver enkelt person er jo noget i sig selv og kan have forskellige behov, og derfor kan man ikke sådan bare lave en færdig plan, der siger, at hr. Jensen og fru Petersen og alle de andre præcis lige skal ind i dette eller hint. Det vil vise sig, men her er der lagt nogle muligheder for, at man kan komme ud af det system, som i virkeligheden kun tilskynder til passivitet. Vi har brug for en tilskyndelse til, at man prøver nogle af de nye områder, og det kan da godt være, at der ikke nødvendigvis bliver tale om, at man går fra det ene og over i nogle af de allermest avancerede teknologiske fag. Det kan jo være, at der bliver en almindelig rokeren rundt på arbejdsmarkedet. Vi har også brug for at rokere noget mere, for i fremtiden vil der simpelt hen være brug for, at vi lærer at omstille os.

(Kort bemærkning).

Ole Vagn Christensen (S):

Fru Hanne Severinsen kom ind på begrebet dagpengenerator og sagde, at den må vi have stoppet. Hvad er det, man har stoppet med dette forslag, og hvornår er det med dagpengene stoppet? Det er et meget interessant spørgsmål, og det håber vi fru Hanne Severinsen kan svare på.

[Ole Vagn Christensen]

Det eneste, der ligger her, som vi ser det, er, at man skal ned i den sociale massegrav på de 55 pct., og den kan man få lov til at blive i.

(Kort bemærkning).

Jytte Andersen (S):

Fru Hanne Severinsen sagde, at vi skal forsøge at få kvinderne ud af deres låste uddannelsessituation og arbejdssituation. Realiteten for de langtidsledige kvinder er faktisk den, at 75 pct. af dem ikke befinder sig på arbejdsmarkedet, og at en stor del af dem ikke har nogen uddannelse. Det handler derfor om at give dem en grundlæggende uddannelse, og det behøver vi ikke denne lovgivning til. Dertil har vi et ganske veludviklet enkeltfagssystem, et uddannelsessystem, som vi bare kan putte nogle penge i. Vi behøver ikke denne lovgivning for at give dem de grundlæggende færdigheder for en uddannelse.

Men jeg bad egentlig om ordet for at sige, at jeg tror, det er lidt af en fejlopfattelse, når vi bliver ved med at sige, at det er et passiverende system, vi har i dagpengesystemet. Realiteten er den – det fremgår af besvarelser fra arbejdsministeren – at 58 pct. af dem, der er optaget på arbejdsmarkedsuddannelser, er faktisk ledige; det er altså 93.000, der er optaget på arbejdsmarkedsuddannelser, som er ledige. Det tyder jo ikke på, at der er den passivitet blandt de ledige, som det tit og ofte påstås.

Det andet bevis på, at de ikke er så passive, at de med denne lovgivning skal tvinges ud i en uddannelse, er, at en tredjedel af dem, der går på enkeltfagskurserne, rent faktisk også er ledige. Så det er ikke rigtigt, at de tvinges til passivitet.

Jeg er enig i, at man skal give dem nogle bedre vilkår for uddannelse, men vi behøver ikke denne lovgivning til det.

(Kort bemærkning).

Hanne Severinsen (V):

Til hr. Ole Vagn Christensen vil jeg sige, at dagpengegeneratoren jo stoppes derved, at man ikke automatisk kan blive på den højeste sats resten af sine dage. Man kunne f.eks. forestille sig, at man var blevet uddannet i det, jeg er blevet uddannet i, cand. mag. i

historie og samfundsfag, og at man så kunne gå og vente på engang at gå på pension – det gør jeg måske først om 25–30 år – og så kunne man altså have højeste dagpengesats indtil da. Det er noget, som ikke tilskynder til, at man prøver noget andet. Faktisk kan man godt bruge sine kræfter inden for andre områder, og det er den tilskyndelse, vi har brug for.

Til fru Jytte Andersen vil jeg sige, at man netop ved denne lovgivning giver kvinderne mulighed for at få en uddannelse, samtidig med at de kan få dagpenge, og det er noget af det, man ikke har kunnet før. Det er rigtigt, at der også findes andre muligheder inden for systemet, og dem bruger vi selvfølgelig også, de forsvinder jo ikke med denne lovgivning, men man giver altså derudover den mulighed, at man kan få en uddannelse, samtidig med at man får dagpenge.

(Kort bemærkning).

Jytte Andersen (S):

Det er faktisk ikke helt rigtigt, fordi de 30.000, som er ramt af ledighed og f.eks. går på enkeltfagskursus i dag, får dagpenge; de skal blive ved med at have dagpenge, og de skal blive ved med at have dagpenge på det niveau, de har. Det er faktisk det, der er regeringens pointe: at dagpengene for dem, der går på enkeltfag, forringes med dette her.

Det er heller ikke rigtigt, at de, der er i gang med arbejdsmarkedsuddannelserne, får en løngodtgørelse svarende til dagpenge plus 25 pct. Der er ikke noget nyt i, at man kan være arbejdsledig og kan komme i uddannelse. Den situation findes allerede i dag, så der er ikke nogen reform i dette lovforslag, og det er i og for sig det, der var pointen i det, jeg sagde før.

(Kort bemærkning).

Kaj Poulsen (S):

Jeg tror, fru Hanne Severinsen har misforstået noget. Vi har skam ikke noget imod, at man forsøger at få de langtidsledige i uddannelse. Det synes vi er glimrende. Glimrende. Det har vi foreslået i foråret, det har vi foreslået tidligere, og det er bl.a. blevet afvist af fru Hanne Severinsen. Fru Hanne Severinsen trykkede i hvert fald på den knap, der lyser rødt heroppe.

[Kaj Poulsen]

Det, der er galt, er, at når man har taget det jobtilbud, så betyder det ned i indkomst. Så er det håbløsheden, der er tilbage, og intet andet, for så opgiver man dem simpelt hen. Det var jo først hensigten, at de langtidsledige skulle på bistandshjælp. Men de radikale fik lidt problemer med deres tillidsfolk, og så blev det noget, der var lidt værre end bistandshjælp, og så er den klaret i det radikale venstre. Det er jo flot.

Lad os få al den uddannelse, vi overhovedet kan få til de langtidsledige, men når vi ikke engang kan fortælle dem, hvad de skal uddanne sig til, så lad os ikke tvinge dem igennem et uddannelsessystem, der gør, at de skal ned på sultelønninger, når de er færdige. Det vil gå ud over utrolig mange børnefamilier og vil betyde, at mange mennesker må flytte fra hus og hjem, og at håbløsheden for alvor breder sig i det danske samfund.

(Kort bemærkning).

Ole Vagn Christensen (S):

Så fik vi slået fast via fru Hanne Severinsen, at dagpengene fortsætter, men at grunden til, at man skulle tvinge uskyldige arbejdsløse ned på 55 pct.-satsen skulle være, at man skulle kunne få fjernet arbejdsløsheden, som i øjeblikket er 20.000 flere, end da denne regering trådte til. Det må jeg sandelig kalde et godt regnestykke, men jeg tror også, at det er nogle naive betragtninger og i hvert fald ikke noget, som man kan bygge noget som helst på.

Vi slår fast, at dagpengene fortsætter, men at det er nede i den sociale massegrav til 55 pct. Men at man så regner med, at det skulle kunne borttrylle de 260.000-280.000 arbejdsløse, det er at være for naiv. Det rammer mange uskyldige mennesker, og derfor vil jeg bede regeringen og regeringspartierne om at overveje sagen, således at vi kan samles om det, der er det væsentlige, nemlig uddannelsen, og så se at komme bort fra at lave den sociale uro, som helt klart vil være en følge af dette lovforslag.

(Kort bemærkning).

Hanne Severinsen (V):

Til fru Jytte Andersen vil jeg bare sige, at det er rigtigt, at man i dag kan få visse uddannelser på visse betingelser, men herud-

over vil man altså gennem dette forslag kunne få egentlige længerevarende uddannelser. Og det er det nye, og det er det gode.

Til hr. Kaj Poulsen og hr. Ole Vagn Christensen vil jeg sige: de snakker om håbløshed og massegrav, og jeg vil dertil sige, at måske kunne de få ret, hvis vi havde en anden regering. Men heldigvis har vi da fået en regering, der kan sætte noget fut i erhvervslivet, og derfor er der ingen håbløshed. Derfor er der faktisk mulighed for, at vi får mere beskæftigelse. Det var også derfor, jeg indledte med at understrege, at der rent faktisk er flere beskæftigede i dag, end der nogen sinde i Danmarkshistorien har været før. At der så hele tiden melder sig nogle flere på arbejdsmarkedet, er noget, der på et tidspunkt må stoppe, fordi vi jo ikke er flere end det antal indbyggere, vi er. Det, der er relevant, er, at vi får en tilskyndelse til den omstilling, som er så nødvendig i de kommende år.

(Kort bemærkning).

Estrup (RV):

Det, der bringer mig herop, var fru Jytte Andersens bemærkninger om, at uddannelsessiden i disse lovforslag ikke rummede nogen form for reform. Det synes jeg er en kraftig undervurdering af dem, og jeg synes, at det er forkert at anvende som argument for synspunktet, at der faktisk er ledige, som benytter de eksisterende uddannelsessystemer på enkeltfag og specialarbejderkurser o.lign. Det, der jo er sagen i forbindelse med disse forslag, er, at man tager særligt sigte på at hjælpe en gruppe, der netop er faldet igennem det hidtidige system, de langtidsledige. Det er personer, som har gået ledige i mindst 2½ år, ofte længere, og derfor synes jeg, man skal se i øjnene, at disse folk har det ikke været muligt at hjælpe med de eksisterende uddannelsesinstitutioner. De har brug for en helt anden type indsats, og det er den, vi skal samle os om at skaffe dem her.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

Fru Hanne Severinsen sagde, at det var godt, vi havde fået en regering med fut i. Så vil jeg spørge, om den ikke kunne futte så meget, at der slet ikke var brug for disse 70 pct.- og 55 pct.-satser. Hvis man regnede

[Elisabeth Bruun Olesen]

med, at der overhovedet aldrig var nogen, der ville komme på dem, hvorfor opererer man så overhovedet med dem i lovforslaget? Hvorfor er det nødvendigt? I regeringens egne beregninger og i det bilagsmateriale, vi har fået, står der faktisk, at der er nogle mennesker, der vil komme på disse sats, så selvfølgelig er det, vi taler om, et besparelsesforslag, ikke spor andet, selv om der er fut i regeringen.

(Kort bemærkning).

Kaj Poulsen (S):

Det bedste ville selvfølgelig være, om den ville futte af. Fru Hanne Severinsen siger, at der bliver ingen håbløshed, og at der skal en anden regering til, hvis der skal blive håbløshed. Hvorfor opstår håbløsheden? Den opstår for det første, fordi der nu er nogle mennesker, der skal til at leve af 57.000 kr. om året.

Hidtil har systemet, som den tidligere regering skaffede, været sådan, at de mennesker, som var ude i det problem at være ledige, vidste, at folketinget havde vedtaget en lovgivning, der gjorde, at vi ikke glemte dem, at de altid havde noget at se frem til, og at vi gjorde herinde, hvad vi kunne, for at hjælpe dem.

Hvad er det, der sker nu? Nu sker der det, at de får et uddannelsestilbud, hvis man skaffer uddannelserne. Hvis de ikke får et job efter dette uddannelsestilbud, er det lige direkte over i håbløsheden. Hvem kommer så og hjælper? Hvem tager sig af dem, sådan at de i hvert fald får mulighed for at komme tilbage på arbejdsmarkedet igen? Hensigten var jo, at det skulle være bistandsloven. Nu blev det det, der økonomisk var lidt værre. Nej, der er ingen udsigt i fremtiden til, at de mennesker hjælpes på nogen måde af et folketing, som vel er sat ind for at hjælpe befolkningen. Der er ingen udsigt til, at nogen kerer sig om dem. Derfor opstår håbløsheden, og det er baggrunden for, at denne regering og det radikale venstre skaber håbløshed. Der er ingen, der tager skade af at få fedtemadder et stykke tid med dårlige indkomster, men man tager skade, hvis man ikke kan se noget lys ude i fremtiden, og det er det, der sker med dette forslag. Derfor er det urimeligt.

(Kort bemærkning).

Jytte Andersen (S):

Hr. Estrup sagde, at vi skal i gang med en helt anden indsats. Det er jeg enig i. Fru Hanne Severinsen sagde, at der her er tale om nye og gode tilbud. Når jeg så taler om voksne kvinder på omkring 45 år med 7-8 års skolegang bag sig, altså skolegang for 20-25 år siden, fremgår det, at den nye og gode indsats, som undervisningsministeren tilsyneladende forestiller sig vi skal tilbyde den gruppe af kvinder, f.eks. er at komme ind i et - bare for at tage noget - 5-årigt uddannelsesforløb på Århus universitet i datalogi. 5 år, og det er inden for 2 års tilbud, at vi giver dagpenge!

Jeg kan også tage et andet eksempel. Man kan også med denne ordning komme på Roskilde universitetscenter og få en overbygning på naturvidenskabelig basisuddannelse. Er det de nye og gode tilbud til korttidsuddannede kvinder på mellem 40 og 50 år? Jeg spørger bare.

Formanden:

Fru Hanne Severinsen har ordet for en kort bemærkning og derefter fru Lilli Gyl-denkilde.

(Kort bemærkning).

Hanne Severinsen (V):

Til det sidste, meget urimelige vil jeg sige, at der selvfølgelig ikke er nogen, der forestiller sig, at man netop skal tage dem, som næsten ingen uddannelse har, og lade dem gå forrest i uddannelsessystemet. Jeg har også understreget i et tidligere indlæg, at det jo er hele uddannelsessystemet, som står til rådighed, og det, vi har brug for, er større bevægelighed på arbejdsmarkedet i al almindelighed. Det er der brug for, fordi vi netop har en regering, der er indstillet på, at vi skal have gang i beskæftigelsen, og derfor er det sandelig heller ikke regeringens hensigt, at der skal opnås besparelser ved, at man får den lavere sats. Det ville da være prægtfuldt, hvis vi slet ikke behøvede den.

Lad os nu også se, hvordan det kommer til at gå det næste par år. Jeg tror nemlig, der vil komme mange i beskæftigelse på dette her grundlag, fordi det netop, som jeg også har nævnt tidligere, tilskynder til, at man

[Hanne Severinsen]

går i gang. Mange gange har man ikke rigtig haft den tilskyndelse, fordi det ligesom var nemmere bare at sidde passivt og fortsætte med jobtilbud og langtidsledighed.

Det, som vi gerne skulle nå frem til som besparelse, var jo, at der kom flere i beskæftigelse. Det er klart, at det er en god besparelse. Lad os nu se, hvordan det kommer til at gå. Jeg tror i virkeligheden ikke, det bliver særlig mange, der kommer inden for det område, der hedder 55 pct., ikke hvis det bliver grebet an på den rigtige måde, og det er vi i hvert fald fra regeringens side indstillet på at det gør.

Lilli Gyldenkilde (SF):

De to lovforslag, som vi her behandler, viser en helt bestemt holdning over for de arbejdsløse. Forslagene bygger på filosofien »enhver er sin egen lykkes smed« samt nogle smukke ord om uddannelsesmuligheder for langtidsledige, som ingen kan være uenige i, hvis ellers der var realiteter bag. Summen af det hele er – og så kan fru Hanne Severinsen sige, at der ikke er besparelser i dette her – at der over en 4 års periode skal spares 2,75 mia kr., og i årene fremover vil der, hvis ikke der sættes andet i stedet, hvert år blive skåret ned på udgifterne til de langtidsledige med 1,5 mia kr. Det er det, det handler om, så stik ikke blå i øjnene på hverken os herinde eller dem udenfor! Realiteterne er, at er en ledig ledig for længe, er det hendes egen skyld, og så skal dagpengene sættes ned, og dette har det såkaldt socialliberale parti, det radikale venstre, tilsluttet sig, så det skal sandelig også have hovedæren af disse lovforslag.

Væk er alle tanker om, at vi her i samfundet har et kollektivt ansvar for, om der er arbejde til alle. Det var ellers det problem, der burde optage os meget mere her i folketinget. Arbejdsløsheden er alt for høj, og flere og flere af de arbejdsløse bliver langtidsledige. Så er det enkleste jo også at sige, at de må sættes ned i støtte. Sådan behandler man altså arbejdsløse. Det er ussel, det er uværdigt, og det vidner om en holdning, der siger, at enhver klarer sit, og at en vis mand kan tage de bageste.

Hvem er så de bageste i denne forbindelse? Det er, som allerede sagt af mange i de sidste 3 måneder, ufaglærte kvinder og

mænd, altså den socialgruppe, som på mange måder er ramt i forvejen af en social arv, der bestemt ikke gør livet til nogen dans på roser, og dem strør man nu lidt torne ud foran.

I SF har vi altid talt for, at de ledige skulle have lov til at uddanne sig på dagpenge. Det er jo ubestrideligt et gode på mange måder, både med hensyn til at opnå forbedrede jobmuligheder, og for at den enkelte desuden kan få et rigere liv med forbedrede muligheder, og sidst, men ikke mindst for at kunne gennemskue magthavernes skalten og valten med almindelige mennesker.

Ingen skal være i tvivl om, at uddannelsessiden i disse forslag vil SF endda meget gerne medvirke til bliver så god som muligt, men det vil så kræve, at der holdes fast i det radikale venstre fra socialdemokratiets, fra SFs og fra VS' side. De radikale skal ikke have lov til at smutte over, hvor gærdet er lavest, og vi må i udvalgsarbejdet, ikke mindst for hr. Estrups skyld, have fuldt opklaret, hvor uddannelses tilbuddene ligger, hvilke tilbud der er tale om, og ikke mindst, om det virkelig kan fastholdes, at de mennesker, som ikke kan få det uddannelses tilbud, de gerne vil have, så må gå over på en lavere understøttelse. Der er nemlig gjort et stort nummer ud af, at de ledige selv skal have indflydelse på, hvad de vil uddannes til. Derfor må det også være på sin plads allerede nu at spørge: hvis der ikke er plads på nogle af disse uddannelser, hvad sker der så? Der har været talt mange smukke ord om dette med uddannelser. Nu vel, hvis der skal være hold i det, kan det i hvert fald ikke medføre, at man skal sættes ned på en lavere understøttelse, fordi der ikke er plads. Jeg håber, at ikke mindst hr. Estrup skriver sig båg øret, at der vil være et stort fornuftigt flertal for, at det ikke sker.

Hvis der var en ordentlig tankegang, en kollektiv ansvarsfølelse over for de ledige, ville dette uddannelses tilbud ikke blive fulgt op af en nedsættelse af dagpengene, såfremt der ikke er arbejde efter endt uddannelse.

Jeg skal sige om iværksætterrydelsen, at vi ser problemer i den – hr. Kaj Poulsen var inde på nogle af dem, så dem skal jeg ikke gentage – men vi ser også visse fordele i den, så derfor vil vi meget gerne se nogle eksempler på, hvor den kan bruges, og ikke mindst, hvor den ikke kan bruges, før vi

[Lilli Gyldenkilde]

tager endelig stilling til den del af lovforslaget.

I socialistisk folkeparti tror vi ikke på, at den danske befolkning er så usolidarisk, som dette lovforslag er udtryk for. Vi tror, det er en udbredt tankegang i befolkningen, som vi også står for, at kan der ikke skaffes arbejde til folk, må vi i hvert fald sørge for en ordentlig understøttelse, så de kan klare sig nogenlunde. Det er baggrunden for, at vi, såfremt lovforslaget vedtages, vil arbejde for at skaffe det nødvendige antal underskrifter for at få prøvet forslaget ved en folkeafstemning. Efter at have hørt debatten og glædet mig over, at så mange socialdemokrater virkelig har indset, hvad dette her handler om, og har kastet gode argumenter ind i debatten, kan jeg ikke forestille mig andet, end at de må have samme holdning. De tror på den danske befolknings solidaritet – selvfølgelig, det bygger de jo hele deres politik på. Altså mener jeg også, at det må medføre, at vi må snakke sammen om at afprøve alle muligheder for at forhindre, at dette forslag nogen sinde kommer til udførelse.

Jeg skal lige, mens jeg er her og har tid, spørge om et par ting. Jeg vil foretrække at spørge arbejdsministeren.

Netop i dag har jeg fået at vide, at man oppe i Viborg står over for omfattende afskedigelser inden for arbejdsformidlingssystemet, og vi ved, at der er mange problemer i vejledningssystemet i øvrigt. De indbyrdes slagsmål om, hvem der skal vejlede, er ikke lige det, jeg først og fremmest tænker på, men hvis uddannelsessiden i dette her skal blive til noget, hvem skal så vejlede? Hvem skal hjælpe med at finde frem til de rigtige uddannelser? Hvem skal snakke med folk om, hvilke behov de har, og hvilke reelle muligheder de har? For i dag har vi jo fået afsløret, at det på visse områder ligger helt klart, at de reelle muligheder ikke er til stede alle vegne. Jeg mener, at arbejdsformidlingen simpelt hen ikke kan klare dette job, hvis man fastholder den politik, man har lagt over for den, og de besparelser, der er lagt på den. Det vil jo så sige, at man af de grunde kan forvente, at uddannelsessiden ikke kan blive opfyldt, og det ville jo være forfærdeligt, ikke mindst når jeg tænker på, hvor mange smukke ord jeg har hørt på her i dag fra de borgerliges side om, hvor strålende det skal blive. Ja men så må I også hjælpe til

med, at de mennesker, som skal sætte folk i gang, er til stede, for ellers er det humbug.

Det var det ene, jeg ville spørge om. Det andet er dette: hvad betyder det, når der står, at vægringsbestemmelserne skal skærpes? Der står, at man ikke må afslå at tage et tilbud uden fyldestgørende grund. Hvad betyder »fyldestgørende grund«? Vi er nødt til at vide noget om det, for det er meget uklart formuleret i lovforslaget.

Flere har været inde på, at det ikke er sandsynliggjort, at der er uddannelsesstilbud nok, og det ligger helt klart for alle, at det bestemt ikke er sandsynliggjort. Nu ser jeg – og det glæder mig – at undervisningsministeren er til stede. Ja, det glæder mig! Man må vel have lov til at glæde sig lidt en gang imellem. Der er et lille problem i et amt, jeg kender til, som har været skitseret i fjernsynet, da jeg havde den store glæde og fornøjelse at diskutere dette her dér sammen med hr. Estrup og hr. Gammelgaard. Da blev det klarlagt, at der var et sted, hvor man havde 60 pladser til uddannelse af sygehjælpere. Der blev givet et klart løfte til en sygehjælperansøger, som var med i den udsendelse, om, at hun nok skulle få en plads, når dette lovforslag var blevet vedtaget. Nu ligger det sådan, at der er 800 ansøgere til disse 60 pladser. Jeg ville gerne vide, hvordan man vil sikre, at hun får den mulighed.

Estrup (RV):

Denne førstebehandling må nødvendigvis få gentagelsens præg. Vi har været det hele igennem, oven i købet flere gange i efterårets forespørgselsdebatter. Hver sten har været vendt, også nogle af dem, der ikke var der. Derfor kan man godt frygte, at det vil gå med denne lovgivning, omtrent som når man starter bagfra i en god bog: spændingen er væk, og det er svært at tage sig sammen til at læse hele bogen, når man ved, hvad det ender med. Jeg vil gerne advare mod den holdning.

Det er rigtigt, at den aftale, som regeringen og det radikale venstre har indgået, fastlægger et regelsæt og nogle rammer for arbejdstilbudsordningen. Men især hvad uddannelsesindsatsen angår, må der nødvendigvis på nuværende tidspunkt være tale om kapiteloverskrifter snarere end om færdigredigeret tekst. Derfor forestår der endnu et betydeligt arbejde med at tilrettelægge de

[Estrup]

uddannelsestilbud, som kan sikre de langtidsledige en ny start på arbejdsmarkedet.

Fra radikal side lægger vi afgørende vægt på, at uddannelsestilbuddene får den nødvendige kvalitet, at de er tilpasset de langtidslediges behov, både hvad angår tidligere uddannelse og geografiske forskelle, og at der tages særligt hensyn til kvindernes problemer, men først og fremmest naturligvis, at der skabes uddannelsestilbud med gode beskæftigelsesmuligheder, hvilket formentlig ofte vil kræve kombinationer af uddannelse og praktik. Dette er en forudsætning for, at det giver mening at føre denne lovgivning ud i livet. Det er samtidig et synspunkt, hvorom der måske med undtagelse af fremskridtspartiet forekommer at være fuld enighed mellem folketingets partier. Der burde derfor være basis for et bredt samarbejde om at realisere denne målsætning, et samarbejde, hvor også de partier, som mener, at regeringen og det radikale venstre har lagt op til en knap så lødig bog, må kunne medvirke til at sikre de enkelte kapitler den tilsigtede kvalitet.

I lyset af den ophidsede debat, vi har været vidne til, er det ganske paradoksalt, hvor stor enighed der hersker både om den hidtidige arbejdstilbudsordnings mangler og om nødvendigheden af at give uddannelses- og omskolingstilbud. Lønmodtagerorganisationerne har klart påpeget den overbelastning af ordningen, som er kommet til udtryk gennem arbejdstilbuddenes dalende kvalitet. At ordningen ikke har givet den merbeskæftigelse, som var forudsat, er måske klarest udtrykt af den tidligere FTF-formand, Kirsten Stallknecht, med formuleringen: »Nogle private virksomheder har et kæderygerforhold til arbejdstilbudsordningen.« Samtidig har organisationerne selv foreslået arbejdsministeren, at der »etableres en egentlig uddannelsestilbudsordning som et alternativ/supplement til jobtilbudsordningen«.

Landsarbejdsnævnet og dermed både lønmodtager- og arbejdsgiversiden har som kommentar til det foreliggende lovforslag fremhævet, at man gerne så uddannelsestilbudde sat ind tidligere i ledighedsforløbet, eventuelt som alternativ til første arbejdstilbud. Fra radikal side deler vi dette ønske. Motivationen hos den ledige og effekten af uddannelsen kan sikkert i mange tilfælde forøges ved en fremrykning af uddannelsestilbuddet, men jeg har svært ved at se, hvordan det kan

lade sig gøre at administrere en sådan ordning, så længe vi har den nuværende store forskel mellem dagpengesats og uddannelsesstøtte. Det understreger endnu en gang nødvendigheden af en snarlig reform og forbedring af uddannelsesstøtten.

Som nævnt er det helt afgørende, at der med udgangspunkt i de lokale behov sker en omhyggelig og detaljeret planlægning af uddannelsestilbuddene. Det kræver mere end blot en sammentælling på landsplan af de for tiden ledige pladser. Det er nødvendigt at vurdere, hvor i landet og på hvilke uddannelser de ledige pladser er, og hvordan dette harmonerer med de lokale behov, og man må forsøge at vurdere, om pladserne faktisk vil være til rådighed for de langtidsledige, i første omgang specielt med henblik på den kommende sommerindskrivning.

Det sidste rejser spørgsmålet om en form for fortrinsret for de langtidsledige. Aftalen mellem regeringen og det radikale venstre fastslår, at man vil »tilvejebringe det nødvendige antal uddannelsespladser på områder med gode beskæftigelsesmuligheder«. Det kræver for det første en præcisering af, hvilke uddannelser der skønnes at rumme sådanne gode beskæftigelsesmuligheder, men dernæst må man naturligvis sikre, at pladserne også er til rådighed, når de langtidsledige søger dem. Hvis man har sikkerhed for, at kapaciteten er tilstrækkelig, kan man uden videre lade langtidsledige og andre tilmelde sig på lige fod. Har man ikke en sådan sikkerhed, må de langtidsledige nødvendigvis have en fortrinsstilling; for dem er ventetiden jo ensbetydende med en tabt chance.

Jeg vil i øvrigt i denne forbindelse gerne tage forbehold over for de indskrænkninger i princippet om, at hele uddannelsessystemet står til rådighed for de langtidsledige, som er indeholdt i arbejdstilbudsloven, både i den nye § 10 og i forslaget til overgangsbestemmelser. Fastlæggelsen af og den løbende ajourføring af, hvilke uddannelser der åbner gode beskæftigelsesmuligheder, er ikke kun et spørgsmål om at åbne rimelige tilbud for de langtidsledige. Det drejer sig i lige så høj grad om samfundets interesse i at vejlede og informere de uddannelsessøgende om, hvor arbejdsmarkedets fremtidige behov for arbejdskraft ligger. Vejledningsindsatsen i forbindelse med den nye ordning bliver derfor overordentlig vigtig. Det er vanskeligt at af-

[Estrup]

gøre, om arbejdsformidlingen og andre institutioner i øjeblikket er tilstrækkeligt udrustede til at løse denne opgave, og det er da også i første række ministerens opgave og ansvar, men der er behov for en præcisering af omfang og indhold i vejledningen af den enkelte langtidsledige. Det er en af de opgaver, som må løses under det forestående arbejde i arbejdsmarkedsudvalget.

Der er ingen grund til at skjule, at det, vi nu iværksætter, er et storstilet uddannelsesforsøg, et forsøg, som er vanskeligt at planlægge, og hvis virkninger ikke kan forudsiges med nogen stor præcision, men det er dog ikke et forsøg ud i den blå luft.

Andre lande, ikke mindst Sverige, har i årevis med gode resultater ført en arbejdsmarkedspolitik, som lagde vægten på uddannelse og arbejde i stedet for udbetaling af dagpenge, på aktive i stedet for passive foranstaltninger. Det er det samme, vi nu forsøger.

På papiret indebærer ordningen tilsyneladende store offentlige besparelser. Det er der ikke noget ondt i, hvis årsagen er, at de langtidsledige i stort tal er kommet i beskæftigelse. Jeg synes nok, man skal starte med at konstatere, at de opregnede offentlige netto-besparelser ikke medregner omkostninger ved uddannelsesindsatsen. Alene for 1985 indebærer dette i øjeblikket, at der i stedet for besparelser er tale om nettoudgifter på 25 mill. kr. Men det afgørende for, om ordningen bliver en succes eller en fiasko, er virkningen på de langtidslediges beskæftigelsesudsigter. Jeg kan derfor godt være lidt overrasket, når der i bemærkningerne til forslaget til arbejdstilbudslov står:

»Det antages, at ca. halvdelen af gengangerne bliver berettigede til forlænget dagpenget med lavere beløb.«

Jeg går ud fra, at der her alene er tale om et regneeksempel, og at de 50 pct. kun er valgt, fordi det er lettere at regne med. Det skal man også have lov til i arbejdsministeriet. Ligger der derimod reelle oplysninger eller formodninger bag tallet, er det væsentligt at få dem frem i dagens lys. At kun 50 pct. af de langtidsledige skulle komme i arbejde, er efter min mening en meget pessimistisk vurdering af, hvilke virkninger uddannelsesindsatsen vil få.

Under alle omstændigheder er det helt nødvendigt, at udviklingen følges meget nø-

je; det gælder såvel udviklingen i uddannelsesstilbud som i beskæftigelseseffekt. Derfor lægger vi også megen vægt på, at det som et led i den aftale, der er indgået med regeringen, indgår, at lovkomplekset skal tages op til revision i samlingen 1986-87, dvs. før nogen langtidsledig måtte være kommet ned på 55 pct.-satsen. Det er klart, at revisionsbestemmelsen gælder begge de foreliggende lovforslag, og jeg går derfor ud fra, at det er en ren forglemmelse, når der ikke står noget om revision i forslaget til ændring af arbejdsløshedsforsikringsloven.

Jeg vil gerne slutte af med at nævne to punkter, som trænger til at blive præciseret. Det ene vedrører uddannelsesstilbuddets længde. Bemærkningerne til lovforslaget efterlader nogle steder det indtryk, at 1½ års uddannelse er det normale, mens en uddannelsesperiode på 2 år er en udpræget undtagelse. Jeg synes, det er væsentligt at få fastslået, at der ikke ligger nogen særlige begrænsninger på adgangen til at tage 2 års uddannelse. Den eneste grund til, at der skal søges om det sidste halve år, er ønsket om at sikre, at der er tale om seriøse uddannelsesforløb.

Det andet punkt er en direkte forglemmelse. I aftalen mellem regeringen og det radikale venstre står der:

»Pligten til at skaffe rimeligt arbejde til langtidsledige indskærpes over for arbejdsformidlingen.«

Heri ligger, at det ikke kun er de langtidsledige på nedsatte dagpenge, som har øgede forpligtelser i form af den udvidede rådighedspligt. Også arbejdsformidlingen påtager sig en forpligtelse, nemlig forpligtelsen til at give fremskaffelsen af arbejde til denne gruppe ledige særlig prioritet. Punktet spillede en væsentlig rolle under forhandlingerne, men det er af en eller anden grund ikke blevet udmøntet i de foreliggende lovforslag, og det vil jeg bede om at det bliver.

Lad mig til slut sige, at det radikale venstre lægger vægt på, at aftalen om arbejdstilbudsordningen nu bliver til lov så hurtigt som muligt. Vi vil loyalt leve op til aftalen, men vi vil også fastholde regeringen på aftalens sigte og indhold.

Det er forudsat, at lovgivningen skal træde i kraft pr. 1. april. Det vil vi bestræbe os for, men det kan ikke ske på bekostning af kvaliteten af uddannelsesplanlægningen. Derfor

[Estrup]

vil udvalgsarbejdet vise, om denne frist kan overholdes.

(Kort bemærkning).

Kaj Poulsen (S):

Det er nu anden gang, vi har set det, og vi har også set i en helsidesartikel i et par blade, at det radikale venstre forsøger at tage fagbevægelsen til indtægt for det, man har lavet her. Det radikale venstre kender i hvert fald brevet – jeg tror, det var af 6. november – som organisationerne har sendt til arbejdsministeren. Af det brev fremgår det ikke, at man er utilfreds med arbejdstilbudsordningen. Man påpeger i brevet, at uddannelsessiden bør styrkes, og at jobkvaliteten, specielt inden for den offentlige sektor, bør højnes. Man har intet skrevet, hverken i dette papir eller i det papir, vi modtog i går i arbejdsmarkedsudvalget fra landsarbejdsnævnet, om, at man kunne lægge noget som helst i, at det radikale venstre forsøger at fralægge sig ansvar ved at sige: ja men det har man jo selv sagt andre steder.

Når vi så i øvrigt er i gang med det radikale venstre, synes jeg, det var en meget smuk tale, og hr. Estrup holdt sig jo meget smukt til det, som der formentlig kunne skabes et bredt flertal for i folketinget. Men det, vi fuldstændigt manglede det radikale venstres holdning til, er afsnittet i jobtilbudsloven og i arbejdslovsloven om, at hvis folk ikke har mulighed for at få beskæftigelse, efter at vi har planlagt dette uddannelsesstilbud, så er det altså ud i håbløsheden, ned på 58.000 kr. om året, nødvendigt at forlade hus og hjem med det, der deraf følger. Hvad er det radikale venstres holdning? Er det en ny holdning, det radikale venstre forsøger at bygge sin lovgivning på, eller hvad er baggrunden for det? Jeg skal senere i anden runde dokumentere, hvorfor det radikale venstre så klart er gået ind i dette, men det må vente. Det kan ikke klares i en kort bemærkning.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

Hr. Estrup har lige stået og forsøgt at berolige os. Han siger, at det jo blot handler om kapiteloverskrifter, der skal udfyldes med ledige tekster. Skal det forstås på den måde,

at det radikale venstre vil være villigt til at udskyde ikrafttrædelsen, hvis ledigheden ikke kan nås, for der er jo ikke ret lang tid til den 1. april? Vil det radikale venstre tage lovforslaget af bordet, såfremt det viser sig umuligt at få et lødigt indhold puttet ind i det, der sikrer tilstrækkeligt med uddannelsesstilbud, så loven ikke – med hr. Estrups ord – vil forblive en billig knaldroman i forhold til de hensigter, som de radikale har haft? Vil de radikale sikre, at ingen langtidsarbejdsløse går ned på 70 eller 55 pct., såfremt vedkommende har søgt om optagelse på en uddannelsesinstitution eller på et kursus, men ikke har kunnet komme ind på grund af ventelister, og fordi de søger på lige fod med de andre?

(Kort bemærkning).

Lilli Gyldenkilde (SF):

Det, der kalder mig herop, er omtrent det samme som det, der allerede er blevet spurgt om af fru Elisabeth Bruun Olesen, nemlig hvad det egentlig betyder. Hr. Estrup siger: vi er naturligvis loyale over for det forlig, der er indgået. Det er klart nok. Men efterfølgende siger hr. Estrup så: men hvis vi ikke har fået forskellige garantier, kan vi nok ikke overholde datoen den 1. april. Sådan hørte jeg det i alt fald.

Derfor er det interessant at få at vide, hvad det er for garantier. Jeg hørte, at nogle af de ting, hr. Estrup efterlyste, var, at de kvinder, vi har talt så meget om, som har et dårligt udgangspunkt, får visse garantier. Jeg forstod også, at der skulle være visse garantier for, at de ledige selv kunne have lidt indflydelse på, hvad de gerne ville. Endelig var det vel i meget høj grad, at der var de uddannelsesmuligheder, som der er lagt op til.

Men i slutningen af sin tale var hr. Estrup lidt inde på, at det var klart, at man måtte se på det med arbejdsformidlingen og med vejledningssiden. Men jeg hørte ikke, at hr. Estrup sagde, at det hørte med ind under garantibetingelserne, og derfor vil jeg spørge, om det ikke er selvklart, at uddannelsessiden i dette, som vi ikke taler imod, men taler for skal blive så god som muligt, ikke kan lade sig praktisere, medmindre man afsætter midler til, at arbejdsformidlere er til stede i tilstrækkeligt antal til at vejlede osv.

[Lilli Gyldenkilde]

Jeg skal så skynde mig at sige – for ikke på nogen måde at blive misforstået – at jeg ikke fatter, at hr. Estrup kan være i tvivl om, hvad det betyder, når der i forslaget bemærkninger står, at man regner med, at 50 pct. fortsat vil være ledige, efter at de har fået uddannelsesstilbuddet.

(Kort bemærkning).

Estrup (RV):

Til det sidste, som fru Lilli Gyldenkilde sagde, skal jeg blot føje, at det var derfor, jeg spurgte, om det er andet end rene regneeksempler. Jeg kan også godt se, hvad der ligger i tallene. Men det var dog rart at vide, om der var nogen facts i dem, og det tror jeg ikke der er, for det er der formentlig ikke nogen der kan udtale sig om på nuværende tidspunkt overhovedet.

Hvad angår spørgsmålet om garantier osv., tror jeg ikke, at jeg har brugt ordet garantier. Jeg har derimod sagt, at der er nogle intentioner med denne lovgivning, som skal opfyldes, og jeg går ud fra, at regeringen deler dem med os, og at det derfor er et fælles ønske, at denne lovgivning sættes i søen hurtigst muligt, men ikke før uddannelsessiden er på plads. Det er i hvert fald en nødvendig betingelse for os, og det går jeg ud fra ligger i selve aftalen.

Deri ligger selvfølgelig, at vi må have hold på den planlægning af uddannelsesstilbuddene, som både arbejdsministeriet og undervisningsministeriet står for. Deri ligger også, at vi skal ned i vejledningssiden, og deri ligger endelig, at vi må have udmøntet nogle af de ting, som jeg nævnte, og som af en eller anden grund ikke rigtig er blevet klare i loven.

Derefter er det selvfølgelig klart, at uddannelsesstilbuddene og deres funktion skal følges overordentlig nøje. Og vi må på en eller anden måde have afklaret, hvordan man i de to ministerier har tænkt sig at følge ordningen frem til en revision i 1986–87, hvor vi kan vurdere, om ordningen faktisk har fungeret, som den skulle.

Disse svar var også, i hvert fald i nogen grad, til fru Elisabeth Bruun Olesen, men til hr. Kaj Poulsen vil jeg blot sige følgende om spørgsmålet om dagpengeretten: vi har diskuteret dette adskillige gange, og jeg synes egentlig ikke, det er særlig morsomt, heller ikke for dem, der læser vores forhandlinger,

at gentage det, men vi har adskillige gange været inde på socialdemokratiets forhold til 26 ugers reglen, og hvorfor man pludselig ønskede, at der ikke skulle være nogen tidsbegrænsning i retten til at få dagpenge på højeste niveau.

(Kort bemærkning).

Ole Vagn Christensen (S):

Vi kunne klart høre, at hr. Estrup med sin tale prøver at opnå udsættelse af igangsætningen, og det hænger selvfølgelig sammen med ønsket om at kunne få loven taget op til revision, så man i 1986 kan undsige denne 55 pct.s regel.

Nu er det ikke så nemt, og derfor vil jeg stille hr. Estrup det helt konkrete spørgsmål: går de radikale ind for 55 pct.s grænsen og dermed for at sænke folk ned i denne sociale massegrav?

(Kort bemærkning).

Lilli Gyldenkilde (SF):

Hr. Estrup regner med, at det er arbejdsministeriet, der har sat disse 50 pct. på som et regneeksempel, men det, der er interessant for os at få at vide i den forbindelse, er, om det overhovedet får nogen betydning for disse forslags vedtagelse, hvis det nu ikke blot er regneeksempler, men virkelig handler om, at man kan forvente, at så mange kommer over på de dårlige understøttelser, der så bliver tilbage. Det er det ene, jeg gerne vil spørge hr. Estrup om, fordi hr. Estrup jo er en nøgleperson – hvad enten man nu kan lide det eller ej – i dette.

Det andet, jeg vil spørge om, er, om hr. Estrup har diskuteret med de radikale, hvad der egentlig står tilbage, hvis disse forslag vedtages. Hvis nu uddannelsessidens garantier, som vistnok ikke skulle være garantier alligevel – det var et rigtig radikalt standpunkt – går i orden og disse lovforslag vedtages, hvilke videre overvejelser har man så gjort sig? Har man ingen overvejelser gjort sig? Jeg husker, at vi i nogle diskussioner med hr. Estrup har talt meget om, hvorvidt folk kunne gå på dagpenge et helt liv, hvor de radikale siger, at det skal man ikke kunne, men hvor jeg siger, at et samfund har et kollektivt ansvar for at skaffe arbejdspladser, og at det, hvis man ikke kan det, må sørge

[Lilli Gyldenkilde]

for en ordentlig understøttelse til folk. Det er vores udgangspunkt, og derfor må jeg spørge, om det er meningen, hvis dette går igen, at man fremover intet skal gøre for at få folk i arbejde, efter at de har fået først et arbejdstilbud, så et uddannelsesstilbud, men ikke er kommet i gang igen. Har man så sat dem på en håbløshedens pension, og agter man at fastholde dem dér?

(Kort bemærkning).

Kaj Poulsen (S):

Vedrørende de 50 pct. fik vi da i hvert fald i et samråd, vi har haft tidligere om denne sag, konstateret, at regeringens forudsætninger er 50 pct. og ikke andet. Det behøver man ikke at spørge om; det har vi fået svar på i udvalget. Det kan vi selvfølgelig få skriftligt næste gang, så hjælper det, så er der lys forude.

Hr. Estrup anklager socialdemokratiet for at ville se stort på 26 ugers reglen. Nej, vi vil fastholde 26 ugers reglen, det har vi fået skældud for mange gange af fru Lilli Gyldenkilde og af VS, så vil hr. Estrup være med til at fastholde 26 ugers reglen, er vi med. Men det, man gør, er jo, at man fjerner 26 ugers reglen og siger, at når folk har fået dette uddannelsesstilbud og ikke kan få job, så er det bare ud i den sociale massegrav, og så er der ingen, der kerer sig om dem, indtil vi på et eller andet tidspunkt finder et eller andet passende job til dem. Det er det, dette går ud på. Så kan vi blive enige om at fastholde 26 ugers reglen, vil vi gerne det, men vi vil ikke være med til at vælte folk ud i den håbløshed, som det radikale venstre nu får gennemført som en af sine mærkesager.

(Kort bemærkning).

Estrup (RV):

Jeg er helt benovet over hr. Kaj Poulsens regnekunst; at 50 pct. er 50 pct. Det er dog nyt for mig! Det, som sagen drejer sig om, er, hvad de 50 pct. bygger på, og det har jeg efterlyst og endnu ikke fået noget svar på. Mig bekendt bygger de ikke på noget som helst andet, end at man skulle have et tal at sætte ind i tabellen. Hvis hr. Kaj Poulsen kan komme og fremlægge, at det bliver 50 pct., synes jeg, at det er en interessant oplysning; det har vi intet som helst hørt om. Der

er nogle forskellige formuleringer, som egentlig ikke dækker over ret meget.

Lad mig så sige yderligere til hr. Kaj Poulsen, at 26 ugers reglen og dens fastholdelse er et godt spørgsmål, for det, vi har hørt fra socialdemokratisk side, er præcist, at man har en 26 ugers regel, men at man straks søger for at sætte den ud af kraft ved at gennemføre noget andet, så den aldrig kan blive effektiv. Tidligere i dag fik vi en begrundelse fra hr. Kaj Poulsen, der gik ud på, at så længe vi havde arbejdsløshed, kunne man sandelig ikke sætte den i kraft. Ja men det er fint: vi har en arbejdsløshedsforsikring for de perioder, hvor vi ikke har arbejdsløshed – meget logisk!

Fru Lilli Gyldenkilde var inde på spørgsmålet om forsikring og understøttelse. Det, det i høj grad drejer sig om, er, om man ønsker, at arbejdsløshedsforsikring skal være en forsikringsordning, eller man ønsker, at det rent faktisk skal være en social ydelse. Vi lægger megen vægt på, at dette er en forsikringsordning, altså at man ikke lægger transskriterier ind i det, men at det er en ret. I det øjeblik man argumenterer således, som fru Lilli Gyldenkilde gør, har man også omgående sagt: vi er ovre i det sociale system, vi skal til at anlægge transskriterier. Jeg synes, det ville være meget ulykkeligt at gøre det.

Det andet spørgsmål, fru Lilli Gyldenkilde rejste, var hele spørgsmålet om overgangen. Det kan jeg desværre ikke rigtig nå at besvare i denne omgang, men jeg skal vende tilbage til det om lidt.

(Kort bemærkning).

Kaj Poulsen (S):

Det er dog noget af det kunstigste, jeg har hørt, at arbejdstilbudsordningen skulle være en ordning, der sætter 26 ugers reglen ud af kraft. Arbejdstilbudsordningen er en ordning, der er gennemført, hvor samfundet for første gang har levet op til sine forpligtelser i grundloven, hvor samfundet for første gang har påtaget sig den forpligtelse, at ingen skal forlade arbejdsmarkedet, medmindre de ønsker det. Hvis man ikke kunne opfylde kravet om 26 ugers arbejde inden for 3 år, gik man ud af arbejdsmarkedet – uanset om det var et arbejdstilbud eller et andet job, man fik.

[Kaj Poulsen]

Hvad har det at gøre med, at 26 ugers reglen er sat ud af kraft? Da vi gennemførte denne ordning sammen med det radikale venstre, var vi enige i de intentioner, der lå i dette, nemlig at samfundet påtog sig forpligtelsen over for mennesker, der er ramt af krisen, således at ingen kom ud i håbløsheden. Det, der er ved at ske nu, er, at det radikale venstre har indgået et forlig, som har lige så katastrofal virkning, som da Per Gudme og Ingomar Petersen forhandlede herinde om miniboligforliget. Dette vil komme til at koste det samme, og det radikale venstre vil komme til at sande, at det, der her kræves gennemført, vil ramme den dårligst stillede del af Danmarks befolkning utrolig hårdt. Men jeg tror, vi skal give hr. Estrup en lille undervisning i, hvad 26 ugers reglen er.

Formanden:

Vi nærmer os det tidspunkt, hvor de resterende ordførere skal have chancen for at komme til, men to korte bemærkninger yderligere.

(Kort bemærkning).

Ole Vagn Christensen (S):

Jeg synes, det var et meget enkelt spørgsmål, jeg stillede hr. Estrup, og jeg vil gerne stille det én gang mere: går de radikale ind for 55 pct.s grænsen?

(Kort bemærkning).

Estrup (RV):

Selv enkle spørgsmål kan det af og til være svært at nå at besvare inden for 2 minutter.

Vi har en aftale, som indebærer dels en uddannelsesindsats, dels en ændring inden for dagpengesystemet. Den står vi ved. Det er der ikke nogen tvivl om, men det er klart, at de hænger sammen. Når vi er gået ind for, at satsen er blevet så lav som 55 pct., hænger det sammen med, at uddannelsessiden skal fungere, og derfor er det også logisk at sige, at vi først på det tidspunkt, hvor uddannelsessiden er kommet i gang, kan vurdere, om der er behov for revision af hele dette lovkompleks, og jeg understreger: af hele dette lovkompleks.

Lad mig dernæst sige til fru Lilli Gyldenkilde, at det er forkert at sige, at der intet

gøres, efter at folk er gået ned på de nedsatte dagpenge. Jeg understregede netop i min tale, at det har været en væsentlig forudsætning for os, at arbejdsformidlingen har en udvidet forpligtelse, og at den skal håndhæves og gøres effektiv, og at vi skal have udmøntet den i lovgivning. Derfor er der intet om, at man lader folk i stikken på det tidspunkt. Tværtimod skal de have mulighed for at komme tilbage i systemet, og det skal man gøre en særlig indsats for.

Endelig vil jeg sige til hr. Kaj Poulsen, at selv om vi vender og drejer 26 ugers reglen længe, står tilbage, at det, som socialdemokratiet forsvarede – og vi kan citere adskillige socialdemokratiske politikere med modsat opfattelse, men i øjeblikket forsvarede man det rent faktisk – er, at man skal kunne have dagpenge på maksimumniveau uden tidsbegrænsning. Så kan man sige, at man oprettholder 26 ugers reglen eller ej, men det er realiteten. Det er i strid med, hvad vi tidligere i avisartikel efter avisartikel kan citere socialdemokrater for.

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

Man møder utrolig mange bange mennesker lige i øjeblikket, når man er ude til møder og taler om dagpengene og de stramninger, der sker. Midaldrende kvinder, som bestemt ikke er vant til at gøre sig bemærket i forsamlinger, rejser sig faktisk op og spørger, hvad der dog skal blive af dem. Jeg har talt med en enlig mor til to, som i en alder af knap 25 år var ved at afslutte en kontoruddannelse som ekstraordinær elev i en offentlig institution, og hun sagde, hvad der er helt realistisk i hendes situation, at hun faktisk allerede følte sig truet af stramningerne i forbindelse med det andet jobtilbud.

Begge kvinders angst er velbegrunnet. Kvindernes arbejdsløshed vokser og vokser. Fra juli 1982 er den vokset fra 98.400 til juli 1984 130.500, samtidig med at det som påpeget igen og igen er 70 pct. af jobtilbudsmottager nr. 2, der er kvinder. Så kvindernes angst er velbegrunnet.

De ændringer, der er i jobtilbudsloven, er blevet søgt markedsført både af regeringen, men vel især af de radikale, som noget meget progressivt, noget meget positivt. Argumentationen har været, at ørkesløse jobtilbud nu skulle erstattes af en uddannelse med fremtid

[Elisabeth Bruun Olesen]

i, men det er og bliver markedsføring under falsk varebetegnelse, når udgangen er en nedsat sats, der er så lav, som vi har talt om mange gange. Derfor kan det ikke siges for mange gange, at forslaget er og bliver et nedskærings- og besparelsesforslag; det bliver i alle tilfælde konsekvensen af det, ligegyldigt hvilke progressive tanker de radikale måtte have tænkt på et tidspunkt. Det er en fraseringsmekanisme, som vil smide de svageste grupper ud af arbejdsmarkedet, ud i en håbløshed, som vi også har hørt om, og det vil især være kvinderne, de ufaglærte og indvandrere, der ender i den håbløse situation.

Der mangler stadig væk enhver form for dokumentation for, at der overhovedet kan og vil blive oprettet det nødvendige antal uddannelsespladser, og der er ingen garanti for, at de, der har fået en uddannelse eller har været på kursus, vil få et job. Tværtimod har arbejdsministeriet beregnet, at halvdelen af de langtidsarbejdsløse vil fortsætte på den forlængende dagpengere, det vil sige, at man selv dér regner med, at de vil forblive arbejdsløse efter uddannelsens afslutning.

Undervisningsministeren har igen og igen gjort gældende, at det er især inden for det tekniske område, der skal uddannelser til. Ja men så har han sandelig en mere end særpræget måde at føre det ud i livet på. Han skærer nemlig ned på det område, der ifølge ham selv skal satses på. I 1984 blev der skåret ca. 12 mill. kr. ned på teknikeruddannelserne, og der bliver skåret yderligere 5 pct. ned i 1985, svarende til ca. 140 mill. kr. på samtlige erhvervsuddannelser. De sparede penge går lige ned i foret på undervisningsministeren, for det er kun 50 mill. kr., der er gået til udvidelse af antallet af uddannelser inden for undervisningsministerens regie.

Hvor mange handler dette så om? Det har der været mange forskellige tal om. Vi ved, at 35.000 langtidsarbejdsløse inden udgangen af 1985 skal påbegynde et uddannelsesstilbud, hvis de skal nå de 1½ år med en uddannelsesyndelse. Arbejdsministeriets tal viser nemlig, at 51.000 langtidsarbejdsløse i 1984 afsluttede et jobtilbud, og tidligere erfaringer – det er altså de tidligere erfaringer, der ligger til grund for disse tal – siger, at der faktisk vil være mindst 28.000, der ikke får de nødvendige 26 ugers arbejde bagefter; de skal altså have tilbud om uddannelse i løbet af 1985. Oven i dette skal de 10.000, der falder

ind under overgangsordningen, kunne vælge, om de vil have et jobtilbud eller en uddannelse. Men hvis den valgfrihed skal være reel, skal de jo have en uddannelsesplads. Det vil sige, at det alt i alt kommer til at dreje sig om utrolig mange. Jeg har nu valgt at lægge den beregning frem, som siger 35.000, men der er andre, der har nævnt endnu større tal.

Det, denne lovgivning i virkeligheden dybest set handler om, er, at man opløder rådighedsbegrebet efter afslutningen af første og eneste jobtilbud, og at de arbejdsløse på lige fod med alle andre uddannelsessøgende kan søge ind på en uddannelse, og bliver vedkommende så optaget – hvad der dog næppe er tænkeligt – indebærer ordningen, at man kan bevare sin dagpengere i 1½–2 år af uddannelsesforløbet.

Det vil VS gerne være med til; vi vil gerne være med til at bløde rådighedsbegrebet op; vi vil gerne være med til at sikre, at arbejdsløse kan uddanne sig på dagpenge på alle mulige tænkelige måder. Derfor har vi også stillet et forslag, der går ud på, at arbejdsløse selv kan vælge uddannelse og kursus og påbegynde dem straks, når man bliver arbejdsløs. Det er nemlig vigtigt, at uddannelsen eller kursus startes så tidligt som overhovedet muligt; går der for lang tid, kan den arbejdsløses selvtillid ligge på et meget lille sted.

Herefter vil jeg gå over til noget helt andet, nemlig de stramninger i rådighedsbegrebet, der faktisk er smuglet ind i lovforslagene. Arbejdsløse på 70 og 55 pct. skal nu være forpligtede til at overtage et rimeligt arbejde, hvor de i dag blot skal have et passende arbejde. Det vil sige, at en langtidsarbejdsløs faglært arbejder faktisk kan blive sat til ufaglært arbejde, ligesom reglerne skærpes for langtidsarbejdsløse, der uden fyldestgørende grund ophører med et jobtilbud. Han eller hun ville i dag få en karantæne og derefter være dagpengeberettiget igen, men nu får man en straf, der er yderligere hård, fordi et sådant menneske hverken skal kunne få uddannelsesyndelse eller iværksætteryndelse.

Endelig har jeg nogle spørgsmål om noget, vi ikke har været så meget inde på, nemlig om de medlemmer, der kommer ned på 70 og 55 pct., vil have mulighed for at få supplerende kontanthjælp. Det står der i bemærkningerne at de vil have, men hvordan vil det blive administreret? Bistandsloven er en gummilov, og der står i den, at man ikke

[Elisabeth Bruun Olesen]

kan få over sit hidtidige og forventede levestandard. Vil det ikke i de enkelte administratører blive administreret sådan, at medlemmer på 55 pct. aldrig vil kunne få en rød øre, med den argumentation, at deres fremtidige levestandard ligger fast på de 55 pct.? Det vil jeg gerne have socialministerens kommentar til, det er nemlig meget vigtigt.

Konkluderende vil jeg sige, at den sammenkædning, der sker mellem, at man opløser rådgivningsbegrebet med mulighed for uddannelse, og den barske kendsgerning, at dagpengene nedsættes til et fattigdomsniveau, gør, at lovforslagene er uspiselige for ethvert socialt tænkende menneske. Iværksættedydelsen er VS mere end betænkelig ved. Vi går ikke ind for, at man skal kunne blive selvstændig på dagpenge. Det vil meget let kunne føre til, at man får en lang række små selvstændige forretninger, hvor der bliver åbnet risiko for ansættelse af mennesker, der er uorganiseret. I USA f.eks. har man fået en meget kraftig merbeskæftigelse ved at stimulere til job til meget lave lønninger, og i Italien blomstrer der en højteknologisk garageværkstedindustri, kan man vel nærmest kalde det, der har ført til arbejdspladser, hvor der ikke er ordentlige arbejdsmiljøforhold, og hvor der er uorganiserede. Er det det, man lægger op til?

Dohrmann (FP):

Med disse to forslag bliver det atter en gang gjort helt klart, at regeringspartierne og de radikale ikke magter opgaverne. Indledningsvis vil jeg gerne sige, at vi har en dårlig lovgivning for øjeblikket. Det bedste, der kan siges om de nye forslag, er, at man ophæver de gamle, og det vil sandsynligvis blive afgørende for vores endelige stillingtagen.

Jeg synes dog, at venstrefløjpartierne faktisk har hidset sig alt for meget op over de mindre ændringer, der her foreslås. Det er nu en gang sådan, at der bør være en vis rimelighed i, at folk også selv forsøger at skaffe sig et job. I mange tilfælde er det faktisk sådan, at man favoriserer dem, der ikke gør en indsats for selv at finde noget.

Vedrørende det nye, man nu har fundet frem til, nemlig det, man så flot kalder iværksætterpolitik, hvor man nu via offentlige midler vil til at give tilskud til dem, der starter for sig selv, vil jeg gerne sige, at det er

uheldigt, at det er dårligt, at det er uigennemtanke, at man sandsynligvis nu vedtager noget sådant. Det vil selvfølgelig skabe konkurrenceforvridning. Det vil give mulighed for omgælder. De, der virkelig ønsker at komme i gang som selvstændige, og som sandsynligvis under alle omstændigheder ville have startet en eller anden fabrikation, vil ikke benytte sig af tilbuddet, men som sagt åbner det mulighed for mange omgælder.

Hvordan vil det ikke være ude i en mindre kommune f.eks., hvor en eller anden nu med statspenge, skatteyderpenge, i ryggen lige pludselig begynder at starte sin egen virksomhed – det skal de eksisterende virksomheder konkurrere med. Det er forkert, og det er i særdeleshed forkert at gennemføre noget sådant af en regering, der kalder sig liberal.

Men som sagt kan jeg ikke hidse mig så meget op over disse to forslag, som venstrefløjpartierne har gjort. Jeg tror også, at de gør det, fordi de mangler nogle mærkesager at køre frem, fordi det nu, efter at vi har fået et regeringsskifte, har vist sig, at der egentlig godt kan regeres uden om socialdemokratiet og SF. Det ville være lykkeligt, om den dag også kommer, hvor vi kan undvære de radikale i så henseende.

Men som sagt vil vores endelige stemmeafgivning sandsynligvis blive gjort op ved, at vi sammenligner de dårlige lovforslag, der nu foreligger, med den dårlige lovgivning, vi har for øjeblikket.

Bakholt (S):

Inden arbejdsministeren skal op på talerstolen for at svare, har jeg lyst til at stille nogle spørgsmål for at få nogle ting afklaret.

Denne lovgivning skal træde i kraft pr. 1. april 1985, og jeg synes, der må komme nogle helt klare meldinger fra regeringen om, hvordan hovedretningslinjerne for det skal være. Vi får at vide, at de langtidsledige skal have et uddannelsesstilbud, og så vil jeg gerne spørge, om de uddannelsesstilbud skal gives inden for de områder, hvor regeringen mener der er gode beskæftigelsesmuligheder nu. Er det sådan, at man vil tvinge langtidsledige ud i nogle bestemte uddannelser? Vi har fået at vide i dag, ikke mindst af venstres ordfører, at der er nogle områder, hvor man mener der er gode beskæftigelsesmuligheder – der blev nævnt bygge og anlæg samt metal. Betyder

[Bøkholt]

det f.eks., at en ledig kontorassistent skal smides ud i en uddannelse, omskoles inden for bygge og anlæg eller metal, eller er hensigten noget andet? Betyder dette her, at man kan sige til de langtidsledige, at de nu skal have et uddannelsesstilbud, og at de kan få et uddannelsesstilbud inden for deres eget fagområde? Jeg mener, der må gå en klar melding fra regeringen ud om dette her spørgsmål, inden denne lovgivning vedtages. Vi fik ingen svar, da vi sidst rejste spørgsmålet. Det var umiddelbart efter, at forslaget var indgået. Nu har regeringen haft lejlighed til at tænke sig lidt om. Jeg frygter nemlig, at man vil tvinge folk ud i nogle bestemte områder. Det er vel derfor, man har taget den negativliste med, som skal laves.

Der er en anden ting, jeg gerne vil spørge om. Vi hører gang på gang fra regeringen og regeringspartierne, at den økonomiske politik, man fører, vil give beskæftigelsesmuligheder i fremtiden – arbejdsløsheden vil falde, som vi har fået at vide i dag ikke mindst fra venstres ordfører. Så må jeg spørge mig selv: hvorfor så lave dette? Hvis regeringen tror, at den økonomiske politik, man fører, nedbringer arbejdsløsheden væsentligt, er der ingen grund til at trampe på mennesker, der i forvejen ligger ned, som man gør. Hvis man tror på sin egen politik, som man siger, burde man lade være med dette. Det må vel forholde sig sådan, at man ikke tror på den. Det er derfor, man kaster mennesker ud i det, sådan som man gør: uddannelsesstilbud, der ikke er reelle – endnu i hvert fald – der smider folk ud i en understøttelsessats, der svarer til først 70 pct. af maksimumssatsen og dernæst 55 pct., som derudover tvinger dem til at gå på socialkontoret, og som kan tvinge dem ud i andre, kriminelle handlinger. Forestil jer mennesker, der går på en understøttelsessats, der ligner 55 pct. af maksimum. Hvad vil de ikke kunne foretage sig for at få et stykke arbejde? Vi vil måske komme til at se, at nogle er parat til at bryde eksisterende overenskomstforhold for i det hele taget at få et stykke arbejde, de kan leve og eksistere af, i stedet for at gå på den lave sats, der hedder 55 pct. og en bistandshjælp oveni.

Hvis regeringen for alvor tror på, at dens egen økonomiske politik vil give beskæftigelse, er der ingen grund til dette, men faktum er vel, at regeringen ikke selv tror på det, og

det er derfor, man laver det. En hel række mennesker skal ud af systemet.

(Kort bemærkning).

Hanne Severinsen (V):

Naturligvis tror vi på vores egen politik, men vi får kun et opsving, hvis vi undgår de flaskehalse, som allerede nu er ved at vise sig i industrien, fordi der er job, der ikke kan besættes, samtidig med at vi har stor arbejdsløshed. Vi skal have noget større bevægelighed på arbejdsmarkedet, og det er i virkeligheden det, der er det allervigtigste ved dette her.

(Kort bemærkning).

Kaj Poulsen (S):

Da jeg tidligere efter fru Hanne Severinsens første indlæg bad om at få at vide, hvad det er for nogle job, man skal uddanne sig til, fik jeg at vide, at det sandelig ikke var det, fru Hanne Severinsen havde sagt, men at det kunne være et problem for den enkelte osv.

Nu kommer fru Hanne Severinsen så herop og siger igen: ja men vi ved, at der i industrien er flaskehalsproblemer på enkelte områder, og derfor skal folk kunne uddanne sig til dem. Jeg tror, det var helt præcist citeret denne gang. Hvor er de flaskehalsproblemer, således at de ledige kan uddanne sig til det, og er det dem, Industrirådet har peget på? Så er det jo 4-årige uddannelser, der kræver længerevarende skoleuddannelser, og akademiske uddannelser, det drejer sig om, og så er det altså ordflom. Hvad er det for nogle flaskehalsproblemer? Hvor er de, og hvad skal man uddanne sig til?

(Kort bemærkning).

Bøkholt (S):

Jeg er også spændt på at høre, hvilket svar hr. Kaj Poulsen får på spørgsmålet om, hvor disse flaskehalse er. Men hvis der nu er flaskehalse, må vi da først have at vide, hvor de er, og dernæst må man vel så spørge regeringen; hvorfor sætter man så ikke ind her, hvis der er bevislige flaskehalse? Men det gør man jo ikke. Man har skåret ned generelt over hele uddannelsessystemet både under undervisningsministeriet og under arbejdsministeriet. Det ville jo være mere logisk, hvis

[Bakhoit]

man nu har konstateret nogle flaskehalse, om man så gjorde en indsats for at få uddannet folk inden for de pågældende områder.

(Kort bemærkning).

Hanne Severinsen (V):

Vi mangler malere, vi mangler murere, vi mangler snedkere. Der er masser af mangel på arbejdskraft inden for træ-, metal-, tekstil- og beklædningsindustrien. Der er masser af muligheder i øjeblikket, og der bliver endnu flere, fordi alle rapporter tyder på, at der er gang i en masse af vore industrier og heldigvis også i nogle af dem, der vil eksportere.

Det er da rigtigt, at hvis man skulle begynde helt forfra med en uddannelse, ville man måske nogle gange skulle bruge mere end de to år, som der er mulighed for, men man kan starte på en uddannelse, man kan måske også bygge videre på en, man har i forvejen, og der er ingen, der siger, at det netop skal være den, der kun har 8 års skolegang, der får en af de højeste teknologiske uddannelser. Jeg sagde netop, at det, der var brug for, var bevægelighed på arbejdsmarkedet. Der er ikke tale om, at vi nødvendigvis giver dem, der har den mindste uddannelse, den største uddannelse. Det kan da være, at vi i nogle tilfælde kan skubbe nogle til at prøve, men i sidste ende er det, der er det vigtige, at få noget større bevægelighed på arbejdsmarkedet, og den tilskyndelse har vi brug for i disse år.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

Det, der står helt uforståeligt for én, er, hvorfor de, der så har forsøgt at bryde de flaskehalse – hvis der ellers er nogen – ved at søge om optagelse på en uddannelse og ved eventuelt at have taget den, skal straffes, hvis flaskehalsen i mellemtiden er splintret til det rene ingenting. Vi fik at vide, at der var masser af arbejde til murere og snedkere. Det er altså en sandhed med modifikationer. Der har været et lille bitte opsving i byggeriet, men det er ikke ret meget, og så vidt jeg erindrer, er arbejdsløshedsprocenten et eller andet sted mellem 15 og 20 for snedkere.

(Kort bemærkning).

Lilli Gyldenkilde (SF):

Jeg synes, det, der nu forekommer, er lidt uværdigt for debatten. Hvis man måske ikke kender stoffet så grundigt, fordi man er ny på et område, synes jeg, det er udmærket, at man kører sin debat i overordnede termer, men man må da i det mindste læse lovforslaget, før man kaster sig ind i debatten både med korte bemærkninger, og hvad ved jeg, og forsøger at nedgøre de argumenter, vi andre har. Det er dog forrygende, at fru Hanne Severinsen kan stå heroppe og tale om flaskehalse og uddannelsessystemet i al almindelighed, vel vidende at der er 13.000 unge mennesker, som end ikke kan få en praktikplads, som tingene ser ud i øjeblikket. Det, man så vil, er at bruge netop de langtidslidige som murbrækkere for, at der ikke skal være flaskehalse. De uddannelser, fru Hanne Severinsen taler om, kan man jo ikke få på den tid, der bliver sat af til uddannelse for de langtidslidige. Det må fru Hanne Severinsen da vide. Her er tale om, at man kan få et uddannelsesstilbud på 18 måneder og, hvis det går højt, på 2 år. Det kan man som bekendt hverken blive uddannet som murer eller maler på.

(Kort bemærkning).

Kaj Poulsen (S):

Jeg synes også, det er lidt fantastisk. I går fik vi statistiske efterretninger for arbejdsløsheden, og i dag skal vi høre, at der er mulighed for at få job som murer, maler, tømrer, og hvad ved jeg. Jeg synes ærlig talt, at forligspartiet og regeringspartierne bør sætte sig ind i, hvad situationen er på arbejdsmarkedet, i stedet for at bruge den slags argumentation, som ingen hold har i virkeligheden, for at kræve dette igennem til skade for de dårligst stillede på arbejdsmarkedet.

Hvis ikke man kan bruge sandheden i argumentationen, men lodret taler så meget imod de faktiske kendsgerninger som nu, synes jeg, man skulle holde op og i stedet finde ud af, hvad der foregår. Jeg kan allerede nu anmode om at få de statistiske efterretninger, som folketinget fik udleveret i går, til udvalgsarbejdet, således at vi i hvert fald kan overbevise fru Hanne Severinsen om, at det ikke ser sådan ud på arbejdsmarkedet.

(Kort bemærkning).

Estrup (RV):

[Estrup]

Med fare for endnu en gang at få at vide, at jeg misbruger lønmodtagerorganisationernes fornuftige høringssvar, vil jeg dog tillade mig at citere, hvad man i svaret i september skrev om netop dette problem med flaskehalse. Der skriver man på s. 1 i svaret:

»Dertil kommer, at strukturændringerne på arbejdsmarkedet foregår med øget styrke og stigende hast. Risikoen for, at der opstår en situation på arbejdsmarkedet, hvor et betydeligt antal job ikke kan besættes på trods af en høj arbejdsløshed (det såkaldte paradoksproblem) er derfor nærliggende, medmindre såvel arbejdsløse som de beskæftigede opnår de tilstrækkelige uddannelseskvalifikationer.«

Jeg skal ikke gøre mig klog på, om flaskehalse og paradoksproblemer er det væsentligste problem, vi står over for, men vi står over for et problem med langtidsarbejdsløse, som ikke har væsentlige muligheder for at få en fast tilknytning til arbejdsmarkedet, og derfor synes jeg egentlig, vi skulle stoppe denne aldeles håbløse debat om det, som sagen egentlig ikke drejer sig om. Det, vi burde koncentrere os om, er, hvordan vi nu får uddannelsestilbuddene til at se fornuftige ud.

(Kort bemærkning).

Hanne Severinsen (V):

Det er jo godt, at der kan komme nogle fornuftige udtalelser også fra organisationerne. Jeg synes, man malede tingene meget sortere, end de er. Det er rigtigt, at der mangler nogle lære- og praktikpladser, men ikke så mange, som det blev nævnt her fra talerstolen, og jeg vil også gøre opmærksom på, at der faktisk er mange ledige pladser. Det gælder f.eks. inden for bygge og anlæg, hvor der er ledige pladser, man kunne besætte allerede i morgen.

Jeg synes, at man i stedet for at gøre tingene værre, end de er, hellere skulle prøve at se på de positive ting, der ligger i forslagene. Jeg synes også, man lige skulle lytte lidt efter, hvad jeg har sagt. Jeg har ikke sagt, at man nødvendigvis kunne få fire år på fuld dagpengeret, hvis uddannelsen tager fire år, men man kan i hvert fald starte. Man får op til to års mulighed for fuld dagpengeret, og der er jo ikke nogen, der siger, at man ikke kan fortsætte, hvis man eventuelt kan finde nogle andre måder at finansiere sin uddan-

nelse på; det er der jo trods alt også andre her i samfundet der gør.

(Kort bemærkning).

Kaj Poulsen (S):

Denne gang kan jeg bekræfte, at hr. Estrup citerede rigtigt fra organisationernes brev, men hvad er det, det drejer sig om? Nu kunne vi forstå, at hr. Estrup skulle have fru Hanne Severinsen til hjælp. Det er ikke mure, tømrere eller snedkere.

Jeg skal give et eksempel på, hvor problemerne opstår. De opstår, i det omfang ny teknologi tages i brug. På Nakskov Skibsværft har man lige fået en ordre på 3 mia kr., hvor man skal til at gå ind i off-shore-arbejdet. Der er endnu ikke sat uddannelsesarbejder i gang for at få efteruddannet medarbejderne på Nakskovværftet. Vi har haft det samme problem, hver gang man henvendte sig til regeringen. Få nu først arbejderne, så kan vi se på det! Man ønsker ikke fra regeringens side at løse disse flaskehalsproblemer, heller ikke med denne lovgivning, for hvad koster de uddannelser, som er kompetencegivende? De koster ikke under 100.000 kr. stykket, og hvis regeringen har ret i sine forudsigelser i det, der står i bemærkningerne, hvor der skal skaffes 40.000-45.000 nye uddannelsespladser – og det er noget af den størrelse, vi skal bruge til kompetencegivende uddannelser – så er det altså 4-4½ mia kr., der skal bruges, og så har man skåret på budgetterne og tror, at man kan løse problemerne med dette. Derfor er det fiktivt, det er ordflom, og der ligger ikke noget i det, men det er baggrunden for, at vi gerne vil tage fat på flaskehalsproblemerne.

Vil man være med til at yde midlerne til det, er der mulighed for at lave noget fornuftigt i denne lovgivning. Men vi skal ikke smide folk ud i håbløshed, fordi vi ikke kan klare problemerne.

Kofod-Svendsen (KrF):

Jeg vil begynde med at beklage, at jeg ikke kunne holde min tale under den ordinære talerrække, men jeg skulle til et andet møde. Jeg vil på dette tidspunkt blot understrege et par generelle principper, og jeg vil begynde med på partiets vegne at tilslutte mig de af ministeren fremsatte forslag.

[Kofod-Svendsen]

Jeg mener, at det afgørende nu er, at den generelle økonomiske politik, som regeringen fører, skaber en række arbejdspladser. Dermed opstår der, som det også har været understreget, en del flaskehalsproblemer. Hvordan hindrer vi det? Ved at satse maksimalt på uddannelse; jeg mener det nye princip, som er lagt frem her: uddannelse i stedet for ledighed. Det gør vi ved at give mulighed for at uddanne sig, mens man oppebærer dagpenge. Det er det positive sigte, som mit parti fuldt ud kan tilslutte sig, så vi kommer fra det passiverende over i det aktive. Netop på grund af den teknologiske udvikling og den hastighed, hvormed den sker, er nøgleordet uddannelse. Det vil vi meget gerne medvirke til virkelig at sætte i centrum.

Jytte Andersen (S):

Jeg har et konkret spørgsmål til undervisningsministeren, forhåbentlig i den lidt mere fredsommelige boldgade. Det har sit udgangspunkt i de bemærkninger, der står i arbejdsministerens fremsættelsestale, og som lyder:

»Uddannelsestilbuddene indrettes såvel efter de lediges behov for efter- og videreuddannelse som efter arbejdsmarkedets behov for arbejdskraft især tilpasset de geografiske forskelle.«

Det ligner til forveksling formuleringer i det lovforslag, som ministeren i øjeblikket har ude til høring: forslaget om erhvervsrettet videre- og efteruddannelse. I dette forslag lægges der vægt på tre ting. Den første er, at det er de lokale arbejdsgiveres behov, der skal i højsædet. Den anden er, at arbejdsgiveren for en stor dels vedkommende skal bestemme, hvem der skal i uddannelse, og her lægges altså først og fremmest vægt på dem, der er i beskæftigelse i den private sektor, og i en sidste, tredje bisætning siger man, at de ledige også kan komme med.

Der lægges også vægt på i det omtalte forslag, at indholdet i uddannelserne i høj grad skal imødekomme arbejdsgivernes interesser.

Når jeg stiller mit spørgsmål på den baggrund, er det, fordi jeg går ud fra, at i henhold til lovforslagene nr. L 109 og L 110 må det være sådan – det vil jeg gerne have ministerens bekræftelse af – efter de ord, der er faldet både fra ministeren og fra de borgerlige partiers ordførere, at det er de ledige, der

selv må bestemme, hvor de vil have deres uddannelsesperiode lagt, og at det må være ministerens forpligtelse, at udbygningen af uddannelsestilbuddene sker dér, hvor behovet er set ud fra de lediges synspunkt. Jeg vil godt spørge, om denne opfattelse er korrekt, eller om det er det andet lovforslag, som er det grundlæggende for den virkelighed, de langtidsledige kommer til at møde, når de står i den situation, hvor de kan få uddannelsestilbuddet.

Arbejdsministeren (Grethe Fenger Møller):

Der er blevet sagt meget under denne debat, og det vil nok være umuligt at komme ind på det hele, men jeg skal forsøge at kommentere noget af det, der er blevet sagt.

Hr. Kaj Poulsen var i sit allerførste indlæg, og det er snart mange timer siden, inde på, at arbejdstilbudsordningen til fulde har opfyldt de forventninger, man kunne have til ordningen. Det er jeg helt uenig i. Det er netop derfor, vi kommer med dette lovforslag, idet vi finder, at arbejdstilbudsordningen ikke har virket godt nok. Jeg har mange gange før, når vi har diskuteret dette i folketinget, sagt, at jeg tror, at man, dengang man vedtog arbejdstilbudsloven, havde de bedste intentioner. Man troede på, at man, hvis man gav folk et arbejdstilbud, en mulighed for et arbejde, også kunne bringe dem i beskæftigelse igen.

Nu har vi haft erfaringer med lovgivningen. Vi kan se, at en tredjedel kommer i arbejde, at en anden tredjedel kommer i ledighed, og at den sidste tredjedel vandrer mellem ledighed og beskæftigelse. Arbejdstilbudsordningen har således haft nogle gode sider, fordi i hvert fald en tredjedel af dem, der har gennemført et arbejdstilbud, rent faktisk kommer i beskæftigelse, og det er godt.

Det er selvfølgelig ikke godt, at der så er to tredjedele tilbage. Man kan sige, at hver anden arbejdstilbudsmottager formentlig bliver genganger og skal have et nyt arbejdstilbud. Vi synes egentlig ikke, at det har været særlig perspektivrigt, for hvis folk kom i den situation, at de ikke blev hjulpet af første arbejdstilbud, skulle de have andet og tredje, og hvis ordningen virkede tilstrækkelig længe, måske også et fjerde, femte arbejdstilbud. Det synes vi ikke er rigtigt.

[Arbejdsministeren]

Det er netop derfor, at vi har valgt at putte et uddannelsesperspektiv ind i billedet og så i stedet for på grund af det foranderlige samfund, vi lever i, hjælpe de arbejdsløse, når et arbejdstilbud ikke kan virke, ved at give dem enten en videreuddannelse eller en anden form for uddannelse.

Hr. Kaj Poulsen og andre har i dag spurgt om, hvad det er for nogle uddannelser, man tænker på, hvor de findes osv. Det er klart, at det er væsentligt, at vi ser på, hvad det er for uddannelser, vi skal have inden for hvilke områder, og hvor længe de skal vare. Jeg kan sige, at allerede den 24. oktober anmodede arbejdsministeriet direktoratet for arbejdsmarkedsuddannelserne om at påbegynde et udviklingsarbejde med hensyn til etablering og iværksættelse af arbejdsmarkedsuddannelser af længere varighed for langtidsledige over 24 år. Der skal i løbet af de nærmeste dage afholdes et møde, hvor man skal drøfte forskellige forslag fra uddannelsesrådene om, hvilket indhold uddannelserne skal have, hvor længe de skal vare osv.

Det er væsentligt, at vi tænker os godt om, når vi tilrettelægger uddannelsesstilbuddene. Det kan selvfølgelig være meget sjovt at kunne uddanne sig til hvad som helst, men det er selvfølgelig også væsentligt, at vi giver folk en mulighed for at få en uddannelse, hvor de også har mulighed for at komme i beskæftigelse bagefter. Jeg tror, det er meget væsentligt – det gælder i hvert fald inden for arbejdsmarkedsuddannelserne – at man har nogle overordnede vurderinger om behovet for uddannelser. Her støtter vi os på undersøgelser, der er foretaget af Industrirådet og Arbejdsgiverforeningen, og andre forskningsforsøg, oplysninger, vi får ind fra arbejdsformidlingen, om, hvor er det, man i fremtiden får brug for arbejdskraft, hvad er det for nogle uddannelser, disse mennesker skal have, således at vi kan iværksætte uddannelser på disse områder.

Men vi ser også, når man indhenter oplysninger om, hvordan det ser ud i de enkelte lokale områder, at behovene er vidt forskellige, selv om Danmark er et lille land. Der er nogle områder, hvor man siger jern og metal og jern og metal, og andre, hvor man taler mere om behovet for uddannelser inden for tekstil- og beklædningsindustrien. Her må man, mener jeg, i høj grad lytte til, hvad det lokale område siger der er behov for. Det er

de uddannelser, man så må lave på specialarbejderskolerne dér. Det tror jeg vil være mest til gavn for de langtidsledige.

Hr. Kaj Poulsen var også inde på de langtidslediges uddannelse og baggrund. Det er således, at mange af de langtidsledige er personer, der har en ringe eller ingen erhvervsuddannelse og måske kun en grunduddannelse. Der er også mange kvinder blandt de langtidsledige. For så vidt angår kvinderne kan jeg sige, at der er 70 pct. af de langtidsledige kvinder, der ikke har en erhvervskompetencegivende uddannelse, og knap 50 pct. af de langtidsledige har ikke en uddannelse ud over grundskolen. Det viser, at der er et enormt behov for at sætte uddannelser i gang. Da jeg ved, at undervisningsministeren vil tage ordet bagefter, skal jeg ikke komme ind på hans uddannelsessystem, men blot sige, at arbejdsmarkedsuddannelserne også henvender sig til kvinder. I 1983 var andelen af kvinder inden for specialarbejderuddannelsen 22 pct. af samtlige påbegyndte kursister. Når man samtidig ser, at andelen af kvinder i den ufaglærte arbejdsstyrke i 1984 ifølge Statistisk Årbog var 46 pct., er der altså et eller andet misforhold her.

Det skal dog bemærkes, at de fleste kvindelige kursister i dag søger uddannelser inden for traditionelle kvindefag. F.eks. er den kvindelige kursistandel inden for rengøringsområdet på ca. 80 pct., inden for metal på godt 12 pct., inden for beklædning ca. 99 pct. og inden for bygge og anlæg ca. 7 pct. Inden for efteruddannelsen af handels- og kontorfunktionærer var andelen af kvindelige kursister i 1983 ca. 85 pct. Ifølge Statistisk Årbog for 1984 udgør kvinderne 75 pct. af handels- og kontorfunktionærerne. Så man kan sige, at kursisternes kønsfordeling inden for områderne afspejler kønsfordelingen på arbejdsmarkedet.

Jeg har henstillet til de myndigheder, der vejleder potentielle kursister, at tilskynde kvinder til at deltage i arbejdsmarkedsuddannelserne også inden for brancheområder, der traditionelt søges af mænd. Uddannelsesrådet for specialarbejdere har opfordret skolerne til ved elevsammensætning at tage hensyn til kvindernes mulighed for gennem uddannelse at kvalificere sig til nye beskæftigelser. Derefter er der behov for at foretage en vurdering af, hvor uddannelsesstilbuddene skal ligge. Nogle af dem, godt 2.000 pladser, vil

[Arbejdsministeren]

kunne lægges inden for arbejdsmarkedsuddannelserne, og en del vil kunne lægges inden for undervisningsministerens område.

Hr. Kaj Poulsen var også inde på, at han ikke rigtig brød sig om forslaget om iværksætterydelse. Ja, på sin vis kunne han godt lide det. Han kunne egentlig også godt lide uddannelsesydelser, han havde egentlig ikke noget imod, at folk fik en mulighed for at uddanne sig, men han kunne alligevel ikke rigtig lide det. På samme måde havde han det med iværksætterydelsen: han syntes egentlig også, det sådan set var meget godt, men alligevel kunne det være konkurrenceforvridende i forhold til det private erhvervsliv. Det lyder lidt mærkeligt, at hr. Kaj Poulsen siger det, når han i sin tid var med til at gå ind for jobskabelsesloven. Når hr. Kaj Poulsen efterlyser en masse kontrolforanstaltninger med hensyn til iværksætterydelsen, så vil jeg sige, at det er rigtigt, at regeringen ikke har gjort sig overvejelser om kontrolforanstaltninger. For hvis man siger, at den pågældende kan få 50 pct. af de maksimale dagpenge og en A-kasse skal administrere det og man så skulle iværksætte en masse kontrol med, hvor stor vedkommendes virksomhed nu var, og hvor meget moms han eller hun betalte, ville det jo blive en enorm belastning for den pågældende A-kasse. Det, vi siger nu, er, at det drejer sig om 50 pct. af de maksimale dagpenge, og det er noget over 50.000 kr., hvorefter vi må have tillid til, at den pågældende går i gang. Man skal altså også checke, at den pågældende er iværksætter. Men ikke noget tungt kontrolsystem!

Dette er et alternativ for lønmodtagere, som kan gøre noget andet. Vi finder, at man kan gå i gang som iværksætter, og derefter er det rimeligt, at det er A-kassen, der administrerer det. Dermed skabes der også den mulighed, hvis man ikke får succes som iværksætter – det håber vi ikke sker – at man kan gå tilbage til sin lønmodtagerstatus.

Det er rigtigt, at der på EF-ministerråds-mødet i december måned blev vedtaget en resolution om langtidsledighed. Jeg kan fortælle hr. Kaj Poulsen, at jeg var meget aktiv i udformningen af denne tekst. Lige fra det uformelle arbejdsministermøde i september måned, hvor jeg fortalte om regeringens overvejelser om at lave uddannelser og om arbejdstilbudsordninger i Danmark, fandt man fra EFs side, at det var et strålende for-

slag. Jeg kan sige, at det, vi fra dansk side kunne bidrage med til diskussionen, i hvert fald virkede meget positivt på den øvrige ministerkreds.

Hr. Kaj Poulsen var inde på ledigheden, og hvorfor man nu gjorde det her. Vi er faktisk så heldige, at vi har et meget godt fald i ledigheden. Vi har fået en ledighedsopgørelse for november 1984, og den viser, at ledigheden fortsat falder i forhold til 1983. Ledigheden i november 1984 er opgjort til ca. 258.000, det er ca. 21.000 lavere end i november 1983, således at den sæsonkorrigerede ledighed ved årsskiftet 1984-85 skønnes at ligge omkring 255.000, hvilket er ca. 10.000 under det officielle skøn for ledigheden i 1985. Det er tegn på, at udviklingen går i den rigtige retning. Men vi har altså fortsat 250.000 ledige, og derfor er der altså også behov for at gøre noget for de langtidsledige, som vi ved har de største problemer.

Jeg har altså lidt svært ved at forstå det, når flere socialdemokratiske ordførere har været oppe flere gange og brugt udtrykket »den sociale massegrav« ved tanken om, at man skulle lave særlige dagpengeordninger, hvorefter folk kunne få enten 73.000 kr. eller 57.000 kr. årligt, for man kan ikke undgå at tænke på tegninger, der har været i dagspressen, og som næsten har givet udtryk for, at dette skulle være lig med den rene nazisme, og det synes jeg ikke passer på det danske demokrati.

Så var fru Lilli Gyldenkilde inde på, at efter regeringens opfattelse er enhver åbenbart sin egen lykkes smed, at det var de lediges egen skyld, hvis de var ledige, og derfor skulle de ned med nakken. Jeg tror nu ikke på det med, at enhver er sin egen lykkes smed. Jeg tror heller ikke på, at man bare lægger sig hjem på sofaen og siger: åh Gud, nu må samfundet klare alle mine problemer. Jeg tror, at en eller anden mellemvej måske kunne være nyttig. Det er ikke regeringens opfattelse, at alle de mennesker, der er ledige i dag, selv er skyld i det, fordi de ikke gider arbejde. Vi har haft og har stadig væk en økonomisk krise, som betyder, at vi har haft en alt for stor ledighed i alt for mange år, og jeg mener faktisk, at det er vort største politiske problem.

Så var fru Lilli Gyldenkilde også inde på spørgsmålet om, hvad der sker, hvis der ikke er uddannelsespladser nok. Både undervis-

[Arbejdsministeren]

ningsministeren og jeg er i øjeblikket i færd med at skaffe uddannelsespladser og få dem klar, til ordningen skal træde i kraft, og der er også i lovforslaget en overgangsbestemmelse om, at arbejdsministeren kan fastsætte regler, som helt eller delvis kan fraviges for de personer, der har afsluttet sidste arbejdstilbud eller uddannelsesyndelse før den 1. april 1985, for at sikre, at alle kan få et uddannelses tilbud. Det følger helt klart af aftalen med det radikale venstre, at såfremt det viser sig, at der ikke er uddannelsespladser nok trods de meget grundige beregninger, der ligger til grund for aftalen og for lovforslaget, vil regeringen og det radikale venstre drøfte situationen igen, og så vil der naturligvis blive afsat flere midler til uddannelsespladser.

Så var fru Lilli Gyldenkilde inde på noget andet centralt, nemlig spørgsmålet om vejledningen, for det er jo rigtigt, at når nu AF skal til at vejlede folk ikke alene om, hvordan de skal gøre for at søge arbejde og få kontakt med virksomhederne, men også om uddannelsesmuligheder, er det noget, der er væsentligt også for den langtidsledige, og det synes jeg er en væsentlig opgave, som skal løses.

Fru Lilli Gyldenkilde var også inde på, at der var nogle særlige problemer i Viborg. Jeg kan sige herom, at man overvejer at indføre nogle nye fordelingskriterier vedrørende ressourcer i de forskellige AF-regioner, og hvis der træffes en sådan beslutning, vil det betyde, at der bliver overført ressourcer bl.a. fra Viborg amt, men også fra en lang række andre regioner, f.eks. Københavns, Frederiksborg, Roskilde og Storstrøms amter, til regioner, som ikke er så godt stillet. I øjeblikket er Viborgregionen en af de bedst stillede regioner, og derfor er situationen også den, at der ligger et forslag på bordet om, at Viborg region skal aflevere nogle medarbejdere, for at der kan blive skabt en mere ensartet service på landsplan i forhold til de langtidsledige. Der er som sagt ikke truffet nogen beslutning endnu, men det var det, fru Lilli Gyldenkilde henviste til i sit indlæg.

Så spurgte fru Lilli Gyldenkilde til sidst: hvad betyder »fyldestgørende grund«? Det er sådan set ikke noget nyt, det er noget, som har stået i arbejdstilbudsordningen hele tiden, at hvis man forlader et arbejdstilbud uden at have fyldestgørende grund vil det

være A-kassen, som går ind og foretager en vurdering af, om der var en fyldestgørende grund eller der ikke var det – som sædvanlig med en ankemulighed til arbejdsdirektoratet og ankenævnet.

Hr. Estrup var inde på, om man skulle begynde at læse lovforslaget bagfra. Ja, sådan har jeg det også selv nogle gange: skal man læse bemærkningerne først eller hvad? Der var nogle principper, der var vedtaget, og så var der nogle kapiteloverskrifter på uddannelsesområdet. Det er jeg sådan set enig i, for det svarer helt til det, jeg har prøvet at beskrive vedrørende arbejdsmarkedsuddannelserne. Vi vil tilrettelægge uddannelser, men vi vil gøre det grundigt og i samarbejde med uddannelsesrådet og arbejdsmarkedets parter for at få fat på, om jeg så må sige de rigtige uddannelser. Det var som sagt et arbejde, der blev iværksat i oktober måned 1984, og det er klart, at det følger vi op. Det er også helt klart, at vi har en aftale om løbende at følge ordningen, ikke bare når den kommer til revision i folketinget, men vi prøver også at følge med i, hvordan det går, om det nu fungerer efter de fælles hensigter, som vi havde, dengang vi lavede aftalen.

Så spurgte hr. Estrup: hvad nu, hvis kun 50 pct. kommer i arbejde efter at have gennemgået en uddannelse? Man kan jo nemmere lave statistik på fortiden og se, hvordan ledighedstallene så ud i november 1984 i forhold til november 1983, end man kan gætte: hvor mange vil egentlig tage en uddannelse, hvor lang tid vil det tage, hvornår inden for deres dagpengeperiode vil folk tage den, og hvor mange kommer så i arbejde igen? Jeg kan huske, at da vi behandlede efterlønsordningen, var der også meget stor uenighed mellem den daværende regering og oppositionen om, hvilken virkning efterlønsordningen ville have, hvor mange der ville gå på efterløn, og hvilken beskæftigelsesvirkning den ville have. Jeg tror nok, det er væsentligt at lave nogle gode uddannelser og så følge ordningen og se, om vi har lavet de rigtige og det tilstrækkelige antal uddannelser.

Det er klart, at man også må gøre noget for at hjælpe de langtidsledige, som uddannelsesmæssigt og fagligt nok er den tungeste gruppe i vort samfund, og når der ikke i lovforslaget står noget særligt om det i forhold til AF-systemet, tror jeg, det er, fordi vi er gået ud fra som givet, at de skal hjælpes,

[Arbejdsministeren]

men det kan vi tage med under udvalgsbehandlingen, hvis hr. Estrup føler et behov for at få det præciseret.

Hr. Estrup stillede også spørgsmålet: skal arbejdsløshedsforsikringen være en forsikringsordning eller en social ordning? Han svarede selv på spørgsmålet og sagde, at det skulle være en forsikringsordning, og det er jeg meget enig i. Det er vel også noget af det, debatten har gået på i dag, for socialdemokratiet har vel ikke så meget imod uddannelsestilbuddene og iværksætterydelserne, men det, man har noget imod, er, at man ikke fra regeringens og det radikale venstres side vil acceptere, at arbejdsløshedsforsikringen går over og bliver en social ydelse, og det var det, den var ved at udvikle sig til. Man var ved at tabe det positive sigte, man havde haft med arbejdstilbudsordningen, og den var ved at gå over til i stedet at blive en garanti. Arbejdstilbuddet blev ikke en mulighed for genoptræning, men en garanti for, at man kunne blive ved med at sikre sig dagpenge. Nogle tog et arbejdstilbud med stor begejstring, og nogle tog det med meget ringe begejstring, men det kan i hvert fald ikke være meningen, at man skal starte på et arbejdstilbud, når man er 20 år, og så blive ved med at køre gennem systemet, til man går på efterløn, når man er 60 år. Det kan jeg heller ikke forestille mig har været intentionerne, da man lavede ordningen i slutningen af 1970'erne.

Fru Elisabeth Bruun Olesen var også inde på nødvendigheden af, at vi gjorde noget for kvinderne, og det mener jeg sådan set at jeg har kommenteret tidligere. Jeg sagde, at det er nødvendigt, at vi har uddannelse, netop fordi der er så mange kvinder blandt de langtidsledige, og også fordi de mange gange har den dårligste uddannelsesbaggrund. Derfor er jeg også glad for, at vi nu får en styrkelse af arbejdsmarkedsuddannelserne.

Og så vil jeg sige til fru Elisabeth Bruun Olesen: det er rigtigt, at der ingen garanti er for, at man får et job, selv om man har gennemgået en uddannelse efter denne ordning, men der var heller ikke nogen som helst garanti for, at man kunne få et arbejde, hvis man havde gennemgået et arbejdstilbud; og så vidt jeg husker behandlingen af arbejdstilbudsloven i sin tid, fæstede man sig ikke i den grad ved, om der var 100 pct. garanti for, at man, hvis man havde gennemført et

arbejdstilbud inden for den private eller den offentlige sektor, kunne blive i det arbejde, men jeg tror på, at chancerne for at komme i arbejde er væsentlig større, når man har gennemgået en uddannelse, end efter andet og tredje arbejdstilbud.

Så vil jeg sige med hensyn til rådighedsforpligtelserne, om man skal tage passende arbejde eller rimeligt arbejde: passende arbejde er den formulering, vi i dag kender i arbejdsløshedsforsikringen, mens rimeligt arbejde er den formulering, vi i dag kender i arbejdstilbudsordningen, og det er så den, vi har fundet det hensigtsmæssigt at anvende, når det drejer sig om folk på særlige dagpengegydelser.

Hr. Bakholt var inde på spørgsmålet om, på hvilke områder man skal give uddannelsestilbud. Vi har mange gange sagt, at vi mener, man bør give uddannelsestilbuddet på områder med gode beskæftigelsesmuligheder. Vi synes ikke, det er særlig smart, hvis man efter at have gennemført et arbejdstilbud og ikke var kommet i arbejde sagde: fint, så er det bare i gang med en uddannelse på et område, hvor du kan være helt sikker på at du ingen beskæftigelse får! På den anden side får hr. Bakholt det næsten til, at det betyder, at en HK'er bliver tvunget til at gå ind i jern og metal eller i bygge og anlæg. Nej, det er jo frivilligt, om man vil søge uddannelsesydelse. Når man har afsluttet et arbejdstilbud og man ikke er kommet i arbejde, kan man jo vælge, om man vil gå i gang med en uddannelse, have en iværksætterydelse eller beholde sine dagpenge i 2½ år. Der er ikke noget med, at man siger: jeg ved godt, at du har været HK'er i 15 år, men nu skal du, min søde pige, hen at lære noget inden for jern og metal, ellers får det nogle forfærdelige konsekvenser for dig. Sådan er det ikke. Vi har jo en stor kvindearbejdsløshed inden for HK-området, men det er heldigvis sådan, at eksperterne siger, at hvis man laver avancerede HK-kurser, kan kvinderne komme i arbejde igen, og det synes jeg i hvert fald er noget meget positivt. Så man kunne forestille sig, at en arbejdsløs HK'er, han eller hun, ville vælge at tage et sådant avanceret HK-kursus i stedet for. Jeg vil ikke tvinge folk til at gå over i jern og metal eller til at gå fra jern og metal over i HK. Jeg vil heller ikke afskære dem fra at gøre det, hvis de selv vil, men det er ikke noget med, at systemerne skal tvinge

[Arbejdsministeren]

dem, altså at man siger: nu er der ikke flere ledige pladser her, så du må gå over og tage et job i jern og metal. Der er ikke nogen tvang i dette forslag fra regeringens side.

Så siger hr. Bakholt: ja men hvorfor skal vi egentlig gennemføre det her, når nu regeringen tror så meget på sin økonomiske politik, og det siger regeringen jo at den gør? Det gør regeringen også, det er helt klart, og det har, som hr. Bakholt sagde, flere fra venstre været inde på, men det gælder faktisk alle fire regeringspartier. Vi tror på vores økonomiske politik, og jeg har tidligere været inde på de positive beskæftigelsestal, vi har fået her fra november måned, så det er ikke bare noget, regeringen går rundt og tror. Det er faktisk en politik, der giver resultater. Men fortsat drejer dette sig jo om at gøre noget for de langtidsledige, og derfor mener vi, det er rigtigt at komme med dette forslag og få tingene til at passe sammen.

Fru Jytte Andersen var inde på, tror jeg, lidt i samme retning: spørgsmålet om de ledige og deres uddannelsesmuligheder, spørgsmålet om, hvor de skulle hen. Og jeg mener sådan set, at de skal derhen, hvor de har lyst, og at vi, i hvert fald når det drejer sig om arbejdsmarkedsuddannelserne, må sørge for at få placeret uddannelsesstilbud ude på de forskellige specialarbejderskoler og tekniske skoler i overensstemmelse med de ønsker, der er fra parterne ude i området. Der er også en mulighed for – det hele er under overvejelse – at man f.eks. lægger noget undervisning i områderne ud på virksomheder. Jeg ved ikke, om fru Jytte Andersen tænkte på, om de skulle flyttes fra den ene del af landet til den anden. Det er der ikke tale om. Der er tale om, at folk selv kan vælge uddannelsen, og det er frivilligt. Man skulle jo gerne gøre dette for at hjælpe folk til at komme i gang med noget nyt og ikke for at skabe flere vanskeligheder for dem i en i øvrigt vanskelig situation.

Undervisningsministeren (Bertel Haarder):

Jeg skal forsøge lige så stilfærdigt og sagligt som arbejdsministeren at besvare nogle af de konkrete spørgsmål, og jeg vil gerne have lov til at begynde bagfra.

Fru Jytte Andersen var bekymret for, hvorledes vi nu opfattede dette med, at vi skulle skaffe det fornødne antal pladser. Jeg

kan sige, at det, vi holder os til, er formuleringen, at vi på områder med gode beskæftigelsesmuligheder skal skaffe det fornødne antal uddannelsespladser. Det vil sige, at det er beskæftigelsesmulighederne, der er afgørende for, om vi vil udvide kapaciteten af hensyn til de langtidsledige.

Dermed har jeg også besvaret spørgsmålet fra en af de andre socialdemokratiske ordførere, nemlig hr. Ole Vagn Christensen, som ville være sikker på, om man nu kunne få en uddannelse inden for sit eget fagområde. Dertil er at sige, at det kan man ikke være helt sikker på, for hvis man er arbejdsløs inden for et område, hvor der er stor ledighed både i det fag, man har, og måske også i det fag, man kunne komme ind i ved hjælp af 1½ års uddannelse, er det jo et dårligt område at give uddannelsesstilbud inden for. Meningen er, at vi her skal flytte arbejdskraften, og meningen er, at vi skal skabe dynamik i systemet, at vi skal få folk ud af den fastlåste situation, de befinder sig i i dag, hvor de kan være på et område, hvor der er arbejdsløshed, og hvor de minsandten samtidig har forbud mod at forbedre deres kvalifikationer, har forbud mod at skaffe sig de nye kvalifikationer, som kan gøre det muligt for dem at flytte til et område, hvor der er bedre beskæftigelsesmuligheder. Sådan skal det tolkes. Jeg håber, det er klart nok.

Så hørte jeg, at hr. Kaj Poulsen spurgte: hvor er disse bedre beskæftigelsesmuligheder henne? Og det vil jeg gerne sige lidt om.

For det første er arbejdsløshedstallene jo stærkt varierende fra område til område. Man kan altså være arbejdsløs i et område, hvor der er meget stor ledighed, og så kan der være et andet område, hvor der er en meget lille ledighed. Det, vi her gennemfører, muliggør, at man kan flytte fra områder med stor ledighed til områder med lille ledighed. Der er vitterlig områder, hvor man allerede i dag ikke kan skaffe arbejdskraft, og der er også områder, hvor man i dag ikke kan skaffe elever nok. Det kunne fru Lilli Gyldenkilde ikke forstå, for hun siger: der mangler jo 13.000 lære- og praktikpladser, hvordan kan det så være rigtigt, at der samtidig mangler elever? Ja men det skal jeg gerne forklare. For det første er tallet ikke 13.000, det er omkring 7.000, måske endda lidt under 7.000. Når tallet 13.000 har verseret, skyldes det, at man ikke har taget hensyn til, at der

[Undervisningsministeren]

ligger 6.000 ubehandlede lære- og praktikpladskontrakter i arbejdsformidlingerne; derfor er det rigtige tal meget lavere end 13.000. I radioen i lørdags var det 13.000, så sank det søndag til 10.000. Jeg havde håbet, at det mandag ville komme ned på det rigtige, nemlig 7.000, men det nåede vi aldrig frem til. Nu her torsdag kan jeg altså oplyse, at det rigtige tal er 7.000, og disse 7.000 står for en stor dels vedkommende og søger praktikplads inden for områder med betydelig arbejdsløshed. Til gengæld er der andre områder, hvor man direkte mangler elever og sammenkalder medlemmer af forbund for at finde ud af, hvordan man skal skaffe nogle flere elever. Murerne har haft møder om sagen; de har en årlig rekruttering på 200, og de skal have en årlig rekruttering på et sted mellem 800 og 1.200 for at kunne klare behovet i fremtiden. Der har også været nævnt snedkere og malere, og jeg kunne føje isolatører til – enkelte steder endda HK-medarbejdere.

Så blev jeg spurgt, om det var en idé med sygehjælperuddannelser. Det har jeg selv spurgt om for en uges tid siden, og jeg har lige fået et notat, som beskriver vanskelighederne ved at udvide sygehjælperuddannelseskapaciteten. Jeg har nu ikke tænkt mig helt at opgive spørgsmålet, for jeg mener, at der må være mulighed for, at vi får nogle flere uddannelsespladser, idet der jo er tale om elever, som kan oppebære dagpenge, og det må gøre det lettere for kommunerne at tage nogle flere, i hvert fald hvis de kan tage dagpengene med også i praktiktiden, men det er jo et spørgsmål, som vi skal have undersøgt og forhandlet med kommunerne. Jeg lover at gøre et forsøg på det punkt, for det er logisk, at når kommunerne siger, at vi skal have en social- og sundheds-EFG-uddannelse, så må vi da også i den periode, der går, inden vi får den kørt ind – og gid den må blive så kort som muligt – kunne skaffe plads til nogle flere inden for sygehjælperuddannelsen, og det ville bl.a. i Nordjylland være en vældig god idé, som jeg som sagt er i gang med at undersøge.

Så har hr. Kaj Poulsen sagt mange ting, og jeg tror, jeg vil sammenfatte mit svar i følgende korte repetition:

For det første: arbejdsministeriet sætter 40 mill. kr. ind til specielt designede uddannelser for denne gruppe, undervisningsministeri-

et sætter 50 mill. kr. ind. Men det betyder ikke, at det er det vigtigste i forslaget. Nej, det vigtigste er, at hele uddannelsessystemet stilles til rådighed, og det er et uddannelsessystem, som har et ressourceforbrug på 15 mia kr. om året. Det er derfor, man ikke kan svare præcist på alle disse spørgsmål. Vi har et meget stort uddannelsessystem, som i øjeblikket er ved at være stort nok, og især når det gælder erhvervsuddannelserne, er det ved at være rigeligt stort. Der er jo ved at være mange tomme pladser, og hvad der ikke er, vil der komme; derfor er det i virkeligheden helt oplagt, at vi nu lukker dørene op for denne nye gruppe og siger: nu er der mulighed for på fulde dagpenge at få den uddannelse, man ikke fik som ung; hele uddannelsessystemet er åbent.

Så spørger man: skal de langtidsledige komme først eller sidst? Hr. Estrup stillede også spørgsmålet og var nærmest af den opfattelse, at de vist måtte komme først. Det tror jeg de vil komme automatisk. De vil f.eks. altid have erhvervsferfaringskriteriet i orden, de vil ofte høre til dem, som kan springe direkte over basisåret netop i kraft af erhvervsferfarings, og sådan vil der være mange ting, som vil styrke de langtidsledige i konkurrencen om pladserne, men jeg har da intet imod at overveje, om vi på nogle felter skal give de langtidsledige fortrinsret. Det må vi se på, jeg har ikke afvist det på forhånd, men det tror jeg i virkeligheden vi skal afgøre fra sag til sag.

Hr. Ole Vagn Christensen havde vistnok de fleste indlæg; de var alle sammen meget korte, og hovedformålet var, at han kunne få sagt ordene social massegrav så mange gange som muligt. Jeg vil lige gøre opmærksom på, at det, man kalder massegrav i Danmark, altså er dette, at man efter 5 år får en lidt lavere sats og i det syvende år ryger ned på en lidt lavere sats, som man så kan blive på resten af livet. Det er det, man kalder en social massegrav!

I alle vore nabolande, alle de lande, vi sammenligner os med, ryger man helt ud af systemet allerede efter 1 år. Det vil altså sige, at Danmark må være det eneste land i verden, som ikke er en social massegrav. Hvordan kan man helt glemme at sammenligne med andre lande? Undskyld, jeg siger det: arbejdsministeren var så høflig ikke at nævne det, jeg er lidt mindre høflig, og jeg synes,

[Undervisningsministeren]

det skal siges én gang under denne debat, hvor fantastisk godt vores dagpengesystem er i forhold til alle andre landes både med hensyn til niveau og med hensyn til længden af den tid, man kan blive i det. Det er simpelt hen langt, langt bedre end alle andre landes.

Hr. Kaj Poulsen brugte mange udtryk, og dem har jeg skrevet ned, men der er jo kommet ny formand, og jeg er ikke sikker på, at han vil tillade dem alle sammen, for mange af dem var ikke særlig pæne. Ærlig talt, jeg kom til at tænke på en kammerat, jeg havde som barn. Forældrene var lidt skrappe, og derfor havde de indført den regel, at når han havde fødselsdag, måtte han sige alle de grimme ord, han ikke måtte sige til daglig. Så gik han rundt derhjemme og sagde noget, jeg ikke må sige, og så fik han det overstået én gang om året. Det grinte vi andre jo vældigt ad. Jeg siger til lykke til hr. Kaj Poulsen i dag, fordi han har haft sådan en dag, hvor han kan sige alle de grimme ord, uden at vi overhovedet tager os af det.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

Først lige til undervisningsministeren: at noget er skidt nogle steder, behøver jo ikke automatisk at føre til, at det også skal være skidt i Danmark, og når man sammenligner vores A-kassesystem med andres, er det ikke helt retfærdigt; det gælder f.eks., når vi sammenligner det med Sveriges. Man har i Sverige en meget mere aktiv beskæftigelsespolitik, som også skal med ind i billedet, end i Danmark.

Men jeg kom egentlig herop, fordi det blev sagt, at ny teknologi og fremtidens kontor skulle skaffe flere kvindearbejdspladser. Det gør det ikke. Jeg synes, det er helt fint, at man lærer at betjene den nye teknologi, ingen tvivl om det, men alle undersøgelser, f.eks. fra den engelske konservative regering, har vist, at mellem 20 og 33 pct. vil blive arbejdsløse inden for kontorfaget ved brug af ny teknologi.

(Kort bemærkning).

Jytte Andersen (S):

Jeg tænkte, da de to ressortministre havde deres besvarelser færdige, at det dog var fabelagtigt, så dygtige de var – fabelagtigt dyg-

tige til gode, glatte ord, ord, der overhovedet ikke har nogen forpligtelse i sig. Når det er sagt, vil jeg takke for et af disse gode, glatte ord, nemlig takke arbejdsministeren, og jeg foretrækker så at holde mig til den definerende af det spørgsmål, jeg stillede, om det var arbejdsgiverens behov først og fremmest eller det var den lediges behov, der bestemte, hvor udbygningen skulle være. Det, jeg godt vil takke for, er, at arbejdsministeren sagde, at systemer ikke skal tvinge nogen hen, hvor de ikke vil have uddannelse; vi skal udbygge dér, hvor folk har lyst til at gå på uddannelse. Det stemmer ikke helt overens med det, undervisningsministeren sagde, for undervisningsministeren lagde nemlig langt mere vægt på – sådan hørte jeg det i hvert fald – arbejdsgivernes behov, virksomhedernes behov, fremfor de lediges behov og uddannelsesønsker. Men jeg holder mig altså til arbejdsministerens svar og siger tak for det. Der vil ske en udbygning dér, hvor folk har lyst til at gå hen og tage en uddannelse.

Så vil jeg også godt stille et spørgsmål til arbejdsministeren. Jeg er helt enig i, at vi har en forpligtelse til at få kvinder motiveret hen på andre områder, og det forstod jeg også lå i ministerens svar. Det forekommer mig nu, at nogle af de steder, de skal motiveres hen, lige præcis er dér, hvor der er nogle kødannelser, men vi kan måske i udvalget få nogle skriftlige besvarelser, nogle opstillinger over, hvad det er for nogle områder, vi gerne vil have kvinderne hen på, og hvordan mulighederne er for, at de kan komme derhen, med de meget beskedne midler, der stilles til rådighed i fremtiden.

(Kort bemærkning).

Ole Vagn Christensen (S):

Jeg ved ikke, om man skal glæde sig over, at man får ret, for det er jo en tragisk baggrund at få denne ret på. Det, som undervisningsministeren sagde til mig, var jo i virkeligheden ikke en benægtelse af den sociale massegrav, men det var, at man skulle glæde sig over, at det tog 7 år, inden man nåede ned i den. Jeg synes ikke, det er en rimelig argumentation, og det er i hvert fald ikke rimeligt at sige, at problemet, som det jo er sagt fra mange andre sider, ikke eksisterer.

Angående spørgsmålet om roen i vort land mener jeg helt klart, at man må give det dag-

[Ole Vagn Christensen]

pengesystem, vi har, en stor del af æren herfor. Hvis man sammenligner det med andre lande, så vil man se, at vi nærmest har verdensrekord. Hvad ville der ikke være sket, hvis man i et andet forsikringsystem havde lavet disse ændringer og forringelser? Hvilket ramaskrig ville der så ikke have rejst sig fra hele borgerskabet, som har disse forsikringer! Eller hvis man tænker sig den situation inden for hospitalsvæsenet, at når man havde været syg 1-2 gange og havde haft en indlæggelse, var der ikke mulighed for at komme der mere, uden at man kom med en hel masse penge, og uden at man faktisk stod i den situation, at man måtte vælge, om man overhovedet kunne leve videre eller ej. Altså alle disse situationer, som man kan sammenligne med. Jeg synes, det er uhyggeligt, at vi kører tingene ind på den måde, men jeg er ked af, at undervisningsministeren gav mig ret i, at man kommer i den sociale massegrav.

Undervisningsministeren (Bertel Haarder):

Jeg foretog blot en sammenligning med andre lande. Den faldt ud til Danmarks fordel på alle felter, og så må hr. Ole Vagn Christensen kalde det, hvad han vil.

Til fru Jytte Andersen vil jeg sige, at jeg udelukkende tænkte på de lediges beskæftigelsesmuligheder, ikke på kapitalens eller arbejdsgivernes arbejdskraftbehov. At de to ting falder sammen i visse tilfælde, kan jeg ikke se noget galt i. Det drejer sig om at skaffe arbejde. Vi lever i et dynamisk samfund, som i dette øjeblik skaber masser af nye job. Nu skal vi have dagpengesystemet indrettet sådan, at det giver de ledige en mulighed for at få nogle af de job. Der er jo ingen, der vil tvinge dem.

Formanden:

Hr. Kaj Poulsen. Det er anden runde, vi nu går til.

Kaj Poulsen (S):

Jeg kunne forstå, at undervisningsministeren var stødt over nogle meget grimme ord, jeg havde brugt, og at undervisningsministeren mente, at jeg ville blive stoppet af den formand, som sidder nu, hvis jeg gentog dem. Jeg vil godt gentage dem, for jeg er sikker på, at de går igennem.

Jeg sagde, at denne lovgivning er ondskabsfuld, nederdrægtig og ussel. Jeg sluttede af med at spørge, hvad det er for et menneskesyn og et livssyn, den er udtryk for, og så sagde jeg: denne primitive, reaktionære, asociale lovgivning. De ord tror jeg ikke der kan være noget galt med ifølge parlamentarisk skik her, men jeg forstår godt, at undervisningsministeren bliver stødt, for det er jo altid den hund, stenen rammer, der hyler. Det forstår jeg godt.

Må jeg sige til undervisningsministeren, at det er let omgang med sandheden, når man flot står her og siger: nu skaber vi uddannelser. Undervisningsministeren har sat 40 mill. kr. af til at lave noget på arbejdsmarkedsuddannelsesområdet. Det samme sagde undervisningsministeren. Hvad var det, der skete, da vi behandlede finansloven? Var det ikke, at man sparede 47 mill. kr. på arbejdsmarkedsuddannelserne? Er det ikke korrekt? Og nu kommer man og siger: nu vil vi lave den helt store udvidelse på arbejdsmarkedsuddannelsesområdet for at klare de mange, mange ledige, vi har i vores samfund. Ordflom, ingen realiteter!

Hvad er der sket på undervisningsministerens område? Undervisningsministeren skulle lave en masse erhvervsuddannelser. Hvad var det, der skete, da vi behandlede finansloven? Har undervisningsministeren glemt, at han kom med ændringsforslag, der sparede 160 mill. kr. på disse uddannelser? Og så kommer man her med 50 mill. kr. og siger: nu klarer vi hele den voldsomme udvidelse, der skal til her, samtidig med at undervisningsministeren står og siger, at der efterhånden er mange ledige pladser inden for disse uddannelser.

Nu skal undervisningsministeren få tallene. De er hverken fra i søndags eller i mandags, de er fra i går: handel og kontor 1.699 pladser, bygge og anlæg 94, jern og metal 10 – i alt 1.803 pladser. Det skal sammenholdes med, at erhvervsvejledere – og vi må gå ud fra, at de kender tallene – siger, at der på HK-området er 7.000 unge mennesker, der mangler en praktikplads, og alt i alt er det 13.000.

Jeg tror, at den opgave, ministeren vil klare for det underskud, han selv har ført igennem på finansloven, bliver overordentlig uoverkommelig, og derfor vil jeg godt sige, at det går ikke med den dér ordflom.

[Kaj Poulsen]

Jeg vil så gå over til de radikale, for jeg lovede jo i mit første indlæg at sige, hvad dette drejer sig om.

Da det var forhandlet færdigt med regeringen, gik der rygter i folketinget om, at de radikale havde været blodige i deres krav for at få disse ting gennemført, og at det var arbejdsministeren, der havde sat hælene i, for at det ikke skulle blive for voldsomt. Jeg er ked af at sige noget pænt om arbejdsministeren, men jeg er nødt til det, når det er forlydender. Jeg kan ikke garantere for dem. Jeg troede ikke på dem. Jeg har siden ikke undersøgt det, for jeg har ikke troet på det, men jeg har set, de radikale har forsvaret det med hud og hår ud over alle grænser. De har holdt sig, hvad der har kunnet betegnes som meget langt væk fra sandheden.

Den 5. december 1984 skriver folketingsmedlem, hr. Ahlmann-Ohlsen i Aalborg Stiftstidende som svar på et læserindlæg, at det er helt ligegyldigt, hvem der kommer med forslagene, bare de er gode. Det mener han selvfølgelig, det skal han jo. Jeg vil da gerne bekræfte over for læserbrevsskribenten, at forslagene kommer fra det radikale venstre – uden at jeg kan se, hvordan det skulle forringe forliget.

Jeg er enig med fru Lilli Gyldenkilde, selv om jeg havde håbet på, at vi skulle prøve at holde fast i det radikale venstre, men der er jo ikke meget at gøre, hvis det er dets mærkesag i denne samling. Jeg håber selvfølgelig, at det ikke er sandt, for jeg har aldrig oplevet det radikale venstre i den rolle i det samarbejde, vi tidligere har haft med det radikale venstre. Men når et folketingsmedlem fra regeringspartiet det konservative folkeparti ligefrem kan skrive det, må der jo være et gran af sandhed i det, og det beklager jeg overordentlig meget.

Jeg håber stadig væk, at vi kan overbevise det radikale venstre om, at denne lovgivning ikke duer. Vi skal have den fjernet.

(Kort bemærkning).

Estrup (RV):

Jeg synes ikke, det fremgik særlig klart, hvad det var for nogle forslag, der kom fra det radikale venstre, men lad nu det være. Jeg forstod godt, hvad hentydningen gik på, og jeg synes, hr. Kaj Poulsen skal tænke lidt over, hvordan den historiske udvikling har

været: Det er det også sjovt en gang imellem at se på.

Der har været en række forslag om ændring af arbejdstilbudsordningen, som er blevet afvist fra radikal side med henvisning til, at de var perspektivløse. Her har vi fået en ordning, der er perspektiv i, og derfor er vi gået ind i den. Det er det perspektiv, vi nu forhåbentlig i fællesskab vil sikre på uddannelsessiden.

Hvis hr. Kaj Poulsen vil have et mere nøjagtigt svar fra mig, må det være tydeligere, hvad det var for nogle forslag, og hvad der i øvrigt stod i den artikel.

(Kort bemærkning).

Kaj Poulsen (S):

Jeg synes, det var lidt mærkværdigt, at hr. Estrup ikke tog afstand fra det, jeg sagde. Denne artikel – hr. Estrup skal nok få en kopi af den – er et svar på et læserindlæg i Aalborg Stiftstidende, som angriber hr. Ahlmann-Ohlsen for at ville gennemføre disse ting. Læserbrevsskribenten skriver: »Hvor kan de tanker dog komme fra? Kan det være fra det radikale venstre?« Jeg kan da godt citere videre, men jeg skal ikke stå og læse hele indlægget op her. Hr. Estrup kan få det bagefter. Det, der hentydes til i artiklen, er forliget omkring arbejdstilbudsordningen, der omhandler uddannelsesstilbuddet og nedskæring af arbejdsløshedsunderstøttelsen. Jeg er meget beskæmmet over det. Jeg havde regnet med, at hr. Estrup var gået på talerstolen her for et øjeblik siden og på det skarpeste havde tilbagevist det, hr. Ahlmann-Ohlsen skriver.

Formanden:

Hr. Estrup for en sidste kort bemærkning i denne omgang.

(Kort bemærkning).

Estrup (RV):

Jeg kan jo ikke afvise hver eneste mærkelige ting, hr. Kaj Poulsen siger heroppe fra denne talerstol. Jeg vil dog sige, at det er aldeles klart, at initiativet til den lovgivning, vi nu er i gang med, ikke er kommet fra radikal side, men vi vedkender os, at vi meget gerne vil realisere uddannelsessiden af den, og at vi i den aftale, som blev indgået oprindeligt, i oktober, også var indstillet på, at dagpenge-

[Estrup]

retten ikke kan være ubegrænset; det har vi jo diskuteret lidt her i dag. Det vedkender vi os, men initiativet var ikke vores.

Lilli Gyldenkilde (SF):

Jeg skal starte med at stille et spørgsmål til hr. Estrup. Jeg spurgte hr. Estrup tidligere, hvorfor det var magtpåliggende for ham at få at vide, at det kun var et regneeksempel i forslagens bemærkninger, at man regnede med, at 50 pct. af de langtidsledige ville forblive langtidsledige efter uddannelsesstilbudet.

Jeg bemærkede også, at hr. Estrup ikke fik noget svar på spørgsmålet, da han stillede det til ministeren – eller også har jeg været uopmærksom, det kan godt være, det har jo været en lang debat, men jeg mener faktisk ikke, hr. Estrup fik noget svar. Nu vil jeg godt bruge et øjeblik af min taletid på at spørge hr. Estrup, hvorfor det er så interessant. Hr. Estrups kommentar var noget med, at det var interessant, men at det formentlig bare var et regneeksempel. Hvorfor var det interessant? Er det interessant i den forbindelse, at hvis denne lov ikke kommer til at fungere bedre, end at 50 pct. af de langtidsledige alligevel går ud af systemet uden at få arbejde, så er det ikke de vises sten, og så skulle vi måske finde på noget andet? Jeg spørger, og jeg håber, at jeg får et svar. Om ikke andet kan det måske stadig være interessant for de mange radikale tillidsfolk, som jeg ved følger denne debat meget nøje.

Det andet, jeg skal sige, er, at det er længe siden, vi har fået sådan nogle svar, som vi har fået i dag af ministrene. Der har faktisk ikke været meget svar i dem, og det beklager jeg, for det havde været meget godt at få afklaret en del ting allerede nu. Men vi må jo så stille alle de spørgsmål, vi bl.a. har stillet her, når vi nu begynder på udvalgsarbejdet.

Nu, da undervisningsministeren kigger på mig, vil jeg skynde mig lidt og tage det først og spørge: hvordan kan man fastholde det synspunkt, at såfremt uddannelseskapa- citeten skal udvides, så forudsætter det, at det er på områder, hvor der er arbejdsmuligheder, samtidig med at der i lovforslagets tekst står – hvad fru Jytte Andersen allerede har været inde på – at de ledige selv skal have mulighed for at bestemme, hvad de vil uddanne sig til? De to ting lader sig jo ikke gøre. Lad

os nu lade være med at putte blå i øjnene på hinanden og dem, der eventuelt finder på at læse denne lange debat og i øvrigt følge med i, hvad der sker på dette område. Det lader sig jo ikke gøre. Jeg håber da, at man kan få en forklaring på, hvordan det lader sig gøre.

Når undervisningsministeren står heroppe og siger, at det ikke passer, at der er 13.000, der ikke kan få en EFG-praktikplads, så skal jeg bemærke, at vi i dag har fået et dokument fra Dansk Erhvervsvejlederforening, som skriver: »Vedrørende EFG-uddannelsen må det bemærkes, at der i øjeblikket er cirka 13.000, der venter på en praktikplads.« Jeg lagde godt mærke til, hvad det var, ministeren sagde. Han sagde: ja men der er jo 6.000 ubehandlede sager i arbejdsformidlingssystemet. Ja tak, det kan da godt være, men så kan man da ikke trække dem fra automatisk, for vi ved ikke, hvordan det kommer til at gå med dem. Men det er da en lykke, hvis de bliver godkendt, og det er da en lykke, hvis dette antal går ned, men 7.000 er også mange. Hvis det viser sig, at der stadig væk er mange, der venter på at komme ind på en praktikplads, så må vi sige, at vi står i en situation, hvor man må vælge imellem, om en langtidsledig skal ind på en praktikplads eller en ung. Det er dog et frygteligt valg at skulle foretage også som politiker og som minister, mener jeg.

Det næste, jeg skal sige, er, at i dette papir fra Dansk Erhvervsvejlederforening er der også en oversigt over, hvor der er ledige pladser i det aktuelle uddannelsessystem i 1984. Der er på det, man kalder længerevarende uddannelser, et par tusinde pladser, og på de øvrige, bygge og anlæg, handel og kontor, jern og metal, er der i alt 1.800 pladser, og vi har fået oplyst af arbejdsministeren, at der er sat af til 2.000 pladser. Det er for lidt. Vi ved jo, at det er alt for lidt, og vi har ikke fået nogen som helst garantier – det, hr. Estrup efterlyste i dag – for, hvor de pladser ellers skal komme fra. Så der bliver sandelig nok at tage fat på.

Det bekymrer mig, at arbejdsministeren ikke vil erkende, at hvis denne lovgivning, som jeg ikke håber bliver vedtaget, bliver vedtaget og skal sættes i gang 1. april 1985, har man ikke gjort sig sine overvejelser færdige om, hvordan den skal føres ud i livet. Man har end ikke spekuleret på, hvordan

[Lilli Gyldenkilde]

vejledningssiden, arbejdsformidlingssiden, skal fungere. Det er for galt, og Dansk Erhvervsvejlederforening skriver også, at den skal bruge mindst tre måneder til at indarbejde dette system, hvis den overhovedet kan.

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

Et lidt lavere niveau, sagde undervisningsministeren lige før. Det kan godt ske, at det er lidt i undervisningsministerens forståelse, men der er nu et spring fra den maksimale dagpengesats på godt og vel 104.000 kr. til 70 pct., 73.000 kr., og 55 pct., 57.000 kr. – eller sagt på en anden måde: 4.800 kr. om måneden. Det er en meget alvorlig nedgang. Det er ikke noget med en lidt lavere sats. Det er noget med en eksistens på fattigdomsniveau.

Jeg spurgte, da jeg var oppe første gang, om forholdet mellem arbejdsløshedslovgivningen og sociallovgivningen, men jeg har ikke fået noget svar. Det vil sige, at vi stadig væk står uden noget svar på: er en, der er på 55 pct., bedre eller dårligere stillet i forhold til en, der er på bistandshjælp? Jeg sagde også, at bistandsloven er en gummilov, og i den står der, at man ikke kan få over sit hidtidige og forventede levestandard. Man må godt kalde mig Mads, hvis konklusionen ikke bliver, at folk ikke får en øre.

Vi har ikke fået noget som helst svar fra arbejdsministeren, og socialministeren har været totalt fraværende, så indtil vi får svar på de spørgsmål, som vi nu må sende igennem udvalget, er vi i lykkelig uvidenhed om det. I dag kan man faktisk efter bistandsloven få 3.288 kr. til betaling af alle udgifter. Man kan få boligtillæg, man kan få betalt fagforeningskontingent, og man kan få et tillæg til betaling af eventuel bidragspligt. Vil man kunne få det på de 55 pct. eller ej?

Arbejdsministeren (Grethe Fenger Møller):

Jeg skal ikke starte, håber jeg, en helt ny debat. Mange af de ting, der er blevet sagt i anden omgang, har været berørt før. Hr. Kaj Poulsen fik i hvert fald lejlighed til at gentage nogle af de ord, han anvendte i allerførste omgang.

Det er egentlig fru Jytte Andersen, der kalder mig herop. Fru Jytte Andersen var inde på uddannelsesmulighederne for de ledige, og hvem der nu selv kunne bestemme, og spurgte, om der nu er en forskellig opfat-

telse af tingene hos undervisningsministeren og mig. Det er der ikke. Det, jeg taler om, er arbejdsmarkedsuddannelserne, og de kører selvfølgelig på sædvanlig vis, bortset fra at man laver særlige moduler for de ledige. Det kan være, at kurserne skal være noget længere end de kurser, man ellers laver for folk.

Det er helt klart, at de penge, der er sat af hertil, udelukkende går til langtidsledige, så vi er sikre på, at de langtidsledige får andel i de penge. Men det er også klart, at strukturen i arbejdsmarkedsuddannelserne er sådan, at man ikke iværksætter en arbejdsmarkedsuddannelse, medmindre man har konstateret, at der i området er behov for den pågældende uddannelse. Det er selvfølgelig derfor, man hele tiden spørger ud og diskuterer, hvad det er, vi skal lave. Det er ikke sikkert, man skal lave det samme i Nordjyllands amt, som man måske skal lave i Vestsjællands amt.

Den manglende tvang ligger i, at der ikke er nogen konsekvenser forbundet med at sige, at man ikke vil uddanne sig. At uddanne sig er et tilbud, og hvis ikke man har lyst til at gå ind på en uddannelse på et af de områder, der er etableret enten inden for arbejdsmarkedsuddannelserne i området eller inden for undervisningsministerens område, så kan man vælge at blive på dagpenge i 2½ år, det er et tilbud. Det er også et tilbud, at man kan uddanne sig 1½ eller 2 år inden for de 2½ år, hvor man er dagpengeberettiget.

Jeg vil præcisere, at der ikke er nogen forskel i opfattelsen hos undervisningsministeren og mig på dette område.

Så var der spørgsmålet, om ny teknologi skaber arbejdsløshed. Det tror jeg kom, fordi jeg nævnte, at noget af det, man kunne lave, var mere avancerede H-kurser for kvinder og for mænd, men især for kvinder, som jo er beskæftiget inden for området. De meldinger, vi får ind fra vores uddannelsessystemer, siger, at hvis vi laver sådan nogle kurser, så kan de pågældende komme i arbejde igen. Det har vel noget at gøre med, at en række virksomheder går over til at bruge den nye teknologi. Det, de så har brug for, er arbejdskraft, der kender den nye teknologi, og hvis de kvinder, der kunne – undskyld, det er måske lidt firkantet sagt – betjene en gammel-dags skrivemaskine, kunne lære noget om den nye teknik, så kan de komme i arbejde igen. Inden for de senere år, hvor bank- og

[Arbejdsministeren]

sparekasseverdenen i høj grad har anvendt ny teknologi, har man samtidig næsten fordoblet antallet af beskæftigede inden for denne sektor. Der bliver et nyt arbejdskraftbehov, men det bliver bare inden for andre områder.

Til slut vil jeg sige, at den besparelse, der fremkom på finanslovforslaget på arbejdsmarkedsuddannelserne, ikke har noget at gøre med antallet af uddannelser. Den har noget at gøre med, at der bliver brugt færre penge til godtgørelser, og det var derfor, den post var medtaget.

(Kort bemærkning).

Jytte Andersen (S):

Det var lidt ærgerligt, at arbejdsministeren gik på retræte i dette svar. Det, man så kan konstatere, er, at der faktisk ikke er noget hold i de bemærkninger, der står i lovforslaget, og at der ikke er hold i det, når man med store armbevægelser siger: hele vores uddannelsessystem står til de langtidslediges rådighed. Det er faktisk det, der er konklusionen af de to besvarelser, som nu desværre stemmer overens, og det er næsten ved at være konklusionen på denne debat. Den skal jeg naturligvis ikke drage, det skal vi gøre i arbejdsmarkedsudvalget, men konklusionen af debatten og besvarelserne her er altså, at der ikke er hold i påstanden om, at de ledige selv kan være med til at bestemme, hvilke uddannelses tilbud de vil have. Ergo er uddannelses tilbuddet ikke et reelt tilbud.

(Kort bemærkning).

Estrup (RV):

Jeg skylder fru Lilli Gyldenkilde et svar på spørgsmålet før om min interesse for de 50 pct. og om, hvordan det gik med uddannelsesindsatsen. Samtidig naturligvis en tak for den varme omsorg for radikale tillidsfolk, den rører jo altid én, selv om jeg dog vil sige, at det er aldeles overflødig – hvad der en gang imellem også fremgår: de kan godt selv.

Når jeg er interesseret i de 50 pct. og synes, det er et spændende tal, så er det, fordi vi vel alle sammen er interesserede i, hvordan denne ordning vil fungere, og det vil i meget høj grad afhænge af, hvordan vi får tilrettelagt uddannelses tilbuddene. Det er derfor, de kommende ugers og måske mån-

ders – det må tiden jo vise – indsats på dette område er så afgørende, og det er derfor, alle kræfter burde samles om en fornuftig uddannelsesindsats. Det er klart, at denne ordning skal vurderes ud fra, hvordan det går de langtidsledige, når de har fået uddannelses tilbud eller iværksættedydelse. Det er det, der vil afgøre, om denne ordning har været en succes eller en fiasko. Det mener jeg i øvrigt jeg sagde ganske klart i min tale.

Jeg mener – sådan forstod jeg arbejdsministeren – at jeg fik en bekræftelse på, at fra arbejdsministeriets side var der alene tale om et regneeksempel, og at man naturligvis ikke kan sige noget fornuftigt om, hvordan det på nuværende tidspunkt vil gå. Derfor skal man bruge tal, og det er altså et tilfældigt tal, og jeg kan også bedst regne med 50 pct. Så må tiden vise, hvad der faktisk kommer ud af det; det er vi alle sammen meget interesserede i.

(Kort bemærkning).

Lilli Gyldenkilde (SF):

Ja men hr. Estrup, den går ikke. Før fik jeg det svar, at det var et interessant tal. Nu får jeg et andet svar, som siger: på baggrund af det tal vil vi senere kunne vurdere, om det har været en succes eller en fiasko. Hvad nu, hvis det har været en succes? Hvad nu, hvis det har været en fiasko? Og for hvem henholdsvis succes og fiasko? Vi bliver da nødt til at vide, om det radikale venstre ikke mener noget med det, det spørger om. Jeg synes, det er interessant at få at vide, for hvis der er 50–55 pct., der ender i det, som ikke jeg, men andre i dag har kaldt den sociale massegrav, får det så nogen virkning overhovedet for det forlig, som er indgået mellem de radikale og regeringen, og hvor jeg kan forstå at det radikale venstre mest er tilhænger af uddannelsessiden, selv om det også forsvarer – det gør man jo, når man går ind i et forlig – den anden side af det? Det var det ene, jeg ville sige.

Det andet, jeg ville sige, drejer sig om snakken om beskæftigelsen for kvinder. I det papir, vi har fået i dag – det er et glimrende papir, og det vil jeg gøre opmærksom på at vi vil læse meget op af i arbejdsmarkedsudvalget – fra Dansk Erhvervsvejlederforening, står der; at inden for kontorfunktionærområdet ventes som en følge af udviklingen af

[Lilli Gyldenkilde]

kontorteknologien en nedgang i antallet af arbejdspladser frem til 1990 på måske 30-40 pct. Der er i øjeblikket 12½ pct. ledige inden for området. Så kan det da ikke være rimeligt, at vi her skal høre, hvor godt det er, at alle skal lære at trykke på nogle duppeditter, som der ikke er plads til at folk kan komme til at trykke på. Men det er altså også en af konklusionerne af denne debat.

Hr. Estrup kommer til at konkludere – om ikke i dag, så inden der er gået to måneder, for så lang tid vil der ganske givet gå, før vi kommer igennem dette – at dette er humbug.

Formanden:

Dette er en førstebehandling, og der bliver udvalgsarbejde bagefter. De to sidste korte bemærkninger.

(Kort bemærkning).

Estrup (RV):

Med udtrykkene »massegrav« og »humbug« får vi jo debatten ned på et bekvemt niveau, hvor jeg ikke har lyst til at være med. Jeg vil blot sige, at når jeg interesserer mig for de 50 pct. og snakker om fiasko eller succes, så er det da klart, at det er, fordi man ikke lader en fiasko fortsætte. Det tror jeg ikke, der er nogen ansvarlige politikere der ville gøre. Derfor.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

Det bliver også meget kort. Jeg ved ikke, hvad der er plat, og hvad der ikke er plat, men det er i alle tilfælde komplet uforståeligt for mig, at hr. Estrup mener, at arbejdsministeriets prognoser og tal bare er nogle regneeksempler slynget tilfældigt ud i luften. Hvis hr. Estrup skulle have ret, så måtte vi til at kigge nærmere på, hvilke tal vi ellers får fra arbejdsministeriet, og om vi overhovedet kan tro på noget af det.

Undervisningsministeren (Bertel Haarder):

Hr. Kaj Poulsen mener, at besparelser på 160 mill. kr. ophæver ekstrainsatsen på 50 mill. kr. til bl.a. erhvervsuddannelserne. Det gør de ikke. De 160 mill. kr. er for en stor del ældgamle besparelser, vedtaget for lang tid siden, også i den tidligere regerings tid. De betyder ikke en reduktion i antallet af

pladser. Derimod betyder de 50 mill. kr. en vækst i antallet af pladser.

Jeg vil gerne takke fru Lilli Gyldenkilde for, at hun virkelig har argumenteret i dag, og derfor har debatten med fru Lilli Gyldenkilde ført til, at vi, om end vi stadig er uenige, er blevet uenige på et lidt højere niveau. Fru Lilli Gyldenkilde nævner dette med kontorteknologien, der skulle gøre folk arbejdsløse. For 10 år siden var jeg til en konference med bankfunktionærerne, som frygtede det samme. I dag er deres beskæftigelse steget fra 40.000 til 90.000. Det var det, arbejdsministeren sagde for et par timer siden.

Med hensyn til, hvori det frie valg består, vil jeg sige det på følgende måde: det frie valg for den langtidsledige med hensyn til uddannelse består i, at hele uddannelsessystemet står til rådighed, og at der er ledige pladser både på uddannelser med dårlige beskæftigelsesmuligheder og på uddannelser med gode beskæftigelsesmuligheder. De ekstra pladser, vi i denne anledning vil lave, vil vi kun lave på områder med gode beskæftigelsesmuligheder. Sådan skal det forstås, og det lader sig let administrere sammen.

Med hensyn til de 6.000 ubehandlede lære- og praktikpladskontrakter kan jeg oplyse, at 99 pct. plejer at blive godkendt. Hvis det er tilfældet, så er den reelle mangel på lære- og praktikpladser nærmere 6.000-7.000 end de 13.000, der blev nævnt.

(Kort bemærkning).

Lilli Gyldenkilde (SF):

Jeg skal undlade som undervisningsministeren at give nogen karakter; det lader jeg andre om at gøre i sidste ende. Jeg vil blot sige til ministeren, at når nu vi hører, at der kan blive tale om at udvide uddannelseskapa- citeten på områder, hvor vi ved at der er gode beskæftigelsesmuligheder, hvorfor i al- verden har man så ikke gjort det? På syge- hjælperområdet, som vi har været inde på, og som jeg kan forstå at undervisningsmini- steren ikke har opgivet at gøre noget ved, vil jeg godt gøre opmærksom på at der længe har været et behov. Det er et af de steder, hvor man kunne sætte ind. Det kunne man i øvrigt også på sygeplejerskeområdet, hvor jeg ved at amter og kommuner ikke har opfyldt de mål, som blev sat, og de krav, som er ble- vet stillet til dem. Lad os dog tage fat sådan

[Lilli Gyldenkilde]

nogle steder, hvor vi helt sikkert ved at der er beskæftigelsesmuligheder bagefter. Det er en af de ting, jeg har været glad for at undervisningsministeren i dag har givet tilsagn om at ville arbejde videre med.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagenes overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslagene henvises til arbejdsmarkedsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Meddelelser fra formanden:

Formanden:

Der er ikke mere på dagsordenen.

Landbrugs- og fiskeriudvalget har afgivet betænkning over:

Forslag til lov om ændring af lov om tilskud til dræning og vanding. (Nedsættelse af

tilskudsatsen). (Lovforslag nr. L 18).

Eksemplarer vil blive omdelt.

Skatte- og afgiftsudvalget har afgivet betænkning over:

Forslag til lov om ændring af toldloven og merværdiafgiftsloven. (Forhøjelse af visse gebyrer). (Lovforslag nr. L 112).

Eksemplarer vil blive omdelt.

Der er foretaget ændringer i følgende udvalg:

Retsudvalget (16/1 85):

Udtræder: Inger Stilling Pedersen (KrF)

Nyt medl.: Kofod-Svendsen (KrF)

Retsudvalget (17/1 85):

Udtræder: Rahbæk Møller (SF)

Ny stedf.: Margrete Auken (SF)

Folketingets næste møde afholdes i morgen, fredag den 18. januar 1985, kl. 10.00.

Angående dagsordenen skal jeg henvise til den i salen opslåede dagsorden.

Mødet hævet kl. 18.31
